

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ מטות - מסעי ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

יז קרבת ה' מיוחדת
בימים אלו
מילתא חדת'א

יב המטים את הדינים
נציין אורה חסדי לפשת השבע
ספיר ויהלום

יג שיכות פרשיות מט"מ
לבין המצרים
איצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובהרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

דברי יצחק | סגלת פְּרֶשֶׁת הגְּעֵלַת פְּלִים לְכַסֵּל הַהוֹרִים רְעִים ה
מאור ושמש | ויסעו מקברת התאווה ויחטו בתצרת - רק אם שבר כל תאוותיו
 רשאי לצאת ולבוא ברחוב ה
באר משה | מראש חדש אב העת לעשות הכנה לר"ה ו
באורו של חמה | התרועעות בין חסידים מביאה לענוה ו
תפארת שלמה | ימים התורה והמצוות באותו חשק שהיצר מושכו לתאוות
 העולם ו
באורו של חמה | להוריד דמעות בתסדיש'ן זמיר'ל ו
תורת אבות | הפשוטים לא חקו את פעלי המדרגה ו
שפת אמת | תמיד יש לאדם נסיעה וחינה - עלה וירידה ו
שפתי צדיק | ע"י תיבת המסעות בתורה נתן סיעה לבני"י בכל הדורות לעבור
 את כל סוגי הנסיונות ו
נעם אלימלך | השומע דברי הצדיק נדמה לו שממש פך פתוח בתורה ו
אגרא דכלה | יש להטות אָזן לְכָל מלה ומלה מדברי הצדיק ולהתבונן בדבריו
 הנהגה לעבודת ה' ו
לב שמחה | 'מקנה רב' - קנגן ברבי ו
שדה הארץ | מתי לא מתירים לאדם את נדרו ו
אור פני הושע | שמירה מהרהורי גאונה והתנשאות ו
מעשה רוקח | הרי סיחון ועוג נעקרו ממקומם ובאו לקברת ישראל ז
ויאמר שאול | עון העגל גרם לגלות ישראל ז
בעלי ברית אברהם | לעתיד לבוא ישונו ישראל לארץ ישראל דרך המדבר ויהיו
 להם נסים פיצויים מצרים ז
דברי מהר"א | סוכבו ישראל במדבר כדי שיזכו לנסים רבים ז
מעשה אורג | אלו עשה באלהיהם ולא הרג בכוריהם דינו ח
שני לוחות הברית | כל המרבה להתאבל זוכה לאור גדול ח
בנין שלמה | רמז למנהגם של תלמידי חכמים המתנזרים מבשר ויין כל ימי
 המצרים ט
אזור אליהו | תשובת המשקל שלא לאכל בשר מראש חדש אב ט
ארץ צבי | למוד הלכות המועדים בימי המצרים ט
ספיר ויהלום | הארה חסידיית מן הפרשה יב
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יד

אוצר פניני החסידות
פרי צדיק | פְּרֶשֶׁת מטות וקראת בין המצרים - להורות לאדם לעשות גְּדִרִים
 וסיגים להתגבר על יצרו ולתקן את ביהמ"ק הפרטי שלו א
דעת משה | פְּרֶשֶׁת 'מסעי' וקראת בימי בין המצרים להורות שעתה העת והזמן
 שעל האדם להתאמץ לתקן כל עניניו א
חשבה לטובה | אי אפשר להתקשר להשם יתברך ללא הסרת הפסלת מהלב א
פרי הארץ | הדבקות בבואר יתברך איננה אפשרית עם הפסק בלשהוא | משל
 מהבעל שם טוב זיע"א א
אזור אליהו | עקר מלחמת האדם כל ימי חייו, 'להעביר החלדה' - להעביר
 המדות רעות ולצחצח המדות טובות שנקרבו ולהוציאם מהכח אל הפעל . . . א
באר משה | 'להעביר החלדה' - מחשבה רעה הפוגמת את הנשמה ב
פני מנחם | 'להעביר את החלדה' - לסלק ההתנשנות ב
גניזת ישראל | הדקדוקים בלשון הפסוק ב
מחשוף הלבן | ששה סדרי משנה הם תקון לאדם ב
קדשת יום טוב | סותר על מנת לבנות - פאָשר מְכַרָּח לְכַסֵּעַ וְלַנְדוּ מִבֵּיתוֹ לְצַרְכֵי
 רְפוּאָה וּמְנוּחָה וְעַל יְדֵי פֶן יוֹכַל בְּשׂוּבוֹ לְבֵיתוֹ לְלַמַּד וּלְהַתְפַּלֵּל בִּיְתֵר שְׂאֵת . . . ג
לקוטי שיחות | מדוע אין הרצח יוצא מעיר מקלט להצלת נפשות מטעם פקוח
 נפש ג
אור המאיר | גדל מעלת המאמינים שהכל בהשגחה פרטית ומוזים על כל הטובות
 ויודעים שאף הרעות הם לטובה ד
בית יעקב | חדש אב - המבקר שפדושים ה
תולדות יצחק | בימי בין המצרים יש אהבה והתגלות חסידים גדולה מאד
 בשמים ה
מאור ושמש | 'ממעטין בשמחה' - ממעטין הצער והדאגות על ידי שמחה ה
שפע חיים | שבתות בין המצרים היו אצל צדיקים גבוהות ומרוממות יותר מכל
 שבתות השנה ה
שם משמואל | מארעות הגלות נכתבים בשמים ולעתיד יהיה מזה ספר . . . ה
שמועת יצחק | לעתיד לבוא יהיה ספר מכל המסעות שעבר כל יחיד ויחיד ה
באר משה | מסעות בני ישראל בכל הגלילות עתידים להיות תורה ויברכו על כך
 תחלה וסוף ה
אמונת ישראל | כל המסעות והמארעות עד סוף הגלות בהשגחה עליונה ה

ב"ס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת מטות מסעי

שיכות פרשיות מט"מ לבין המצרים

פרי צדיק

כבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

פרשת מטות נקראת בין המצרים - להורות לאדם לעשות גדרים וסגים להתגבר על יצרו ולתקן את ביהמ"ק הפרטי שלו

כל פרשה שקורין בכל שבת יש לו שיכות וענין מיוחד לאותו שבת שקל בו, וכן נאמר בנביאים בישעיה (סו כג) 'מדי שבת בשבתו'.

וכודאי יש שיכות לסדר זה (בה מזכיר ענין הגדרים) שקורין אותה תמיד בין המצרים - כדי שיתן כל פרט נפש על לבו מאמר חז"ל (מדרש שוח"ט קלו) כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו פאלו נחרב בימיו.

הינו שכל פרט נפש מישאל נצרך לו לבנות בית המקדש במדות ימיו, והינו לתקן בנפשו הקלוקל שגרים לזה המעכב בנזן בית המקדש, וכמו שנאמר (יהושע כב יז) 'המעט לנו את עון פעור אשר לא הטהרנו ממנו עד היום הזה'.

וזה דויע שבהמקום הזה שנאמר 'עד היום הזה משמעו שכל ימות העולם הזה הוא נוהג עד לעתיד שיהיה גמר התקון וכו' - וממילא נצרך כל פרט לעשות גדרים וסגים בעצמו להתגבר על יצרו, כנאמר בפרשה זו:

דעת משה

כבי משה אליקים בריעה מקוזניץ זיע"א

פרשת 'מסעי' נקראת בימי בין המצרים להורות שעתה העת והזמן שעל האדם להתאמץ לתקן כל עניניו

כעת בימים ההם ובזמן הזה - ימי בין המצרים - צריך מאד לפלס מעגל רגלו ולסור ממוקשי דרך, ולאמץ עצמו בכל מה דאפשר ולנסע באלה מסעי - לתקן כל מסעיו.

כ"א ימים וכ"א לילות בין המצרים כמזן מ"ב המסעות

אשר לזה קורין תמיד סדרא זו בין המצרים, כי הם כ"א ימים וכ"א לילות, עולים מספר מ"ב, נגד המ"ב מסעות אשר צריך כל בר ישראל לתקן

בכל יום ולילה המסע שלו, ולברר ולהעלות הכל למכון שבתו ולמקור חצבו אל המקום אשר היה שם אהלם בראשונה וכו'.

כפילות 'ויסעו ויחנו' בכל מסע ומסע להורות דרך חזק לאדם שבכל מה שיצדק ופגם ביכלתו לשוב ולתקן

ולזה נכפל בכל מסע ומסע 'ויסעו ויחנו', והיה די אם אמר פעם אחת 'ויסעו' על כל המסעות. אמנם להורות נתן, לבל יעלה על לב האדם לאמר, באם חלילה עבר על אחת מכל אשר לא תעשינה, וחסא חס ושלום בנפשו, כי נואש הוא ואין לו תקנה חלילה.

לכך הכפלו המסעות, לומר הגם כי נסע חלילה באיזה דבר מבוראו ותברך שמו, מכל מקום יכול לעשות חנה ולתקן הכל. וזהו 'ויסעו ויחנו', באותה מדה עצמו שעשה נסיעה מהבורא ברוך הוא, בזה עצמו יעשה חנה ותקון.

אף אם פגם האדם הרבה פעמים עדיו ביכלתו לתקן

וכאם חלילה שנה באולתו ונסע עוד מקדשתו, מכל מקום עדיו יש לו תקנה. ולזה הכפלו כל המסעות והחניות - לומר כי הגם שנסע הרבה פעמים, מכל מקום מינו פשוטה לקבל שבים, ואם ישוב מיד יקבלו ויוכל לעשות חנה אצלו ותברך שמו והבן (ד"ה ובאופן אחר י"ל אלה מסעי):

אך להעביר את החלדה

חשבה לטובה

כבי חנוך העניף מאלכסנדר זיע"א

אי אפשר להתקשר להשם יתברך ללא הסרת הפסלת מהלב

אך את הנהג וגו' (לא כב). וברש"י ז"ל, ורבותינו אמרו 'אך את הנהג' לומר שצריך להעביר חלדה שלו קדם שיגיע לטובה פרוש, כמו כשמדבקין חלקי מתכת זה לזה צריכים מקדם להעביר החלדה, ובלאו הכי החלדה מפסקת ואי אפשר שיתדבקו יחד, כן לב האדם, בעוד יש עליו חלדה אי אפשר להתקשר להשם יתברך:

פרי הארץ

כבי מנחם מענדל מוויטעבסק זיע"א

הדבקות בבורא יתברך אינה אפשרית עם הפסק כלשהוא | משל מהבעל שם טוב זיע"א

וענין הדבקות פרושו הוא שלא יהא שום מפסיק, או אפשרות יכלת הדבקות, כמשל מהבעל שם טוב שבלתי אפשרית החבור מתחיות כסף אחת אל אחת על ידי הדבק כי אם לשגורין מן עצמות הכסף במקום הדביקה או מתאחו זה, 'אמר לדבק טוב' (ישעיה מא ז) ונעשה לאחד, מה שאין כן פשיש אינה חלדה או שום מפסיק, בלתי אפשרות להתחבר. וזהו 'אם תבקשנה ככסף' (משלי ב ד).

על דרך זה הוא הדבקות אליו יתברך, שצריך לגרו מעצמותו שלא יהיה עליו שום חלדה ומסך המבדיל כי אם עצמותו, או יכלת הדבקות, וכל זמן אחיזתו בשום דבר אחר אינו דבק, כדויע שענין הדבקות בגשמית הוא התענוג, ועצם התענוג אינו מניח השוטטות מחשבתו בשום דבר ומחשבתו פנויה באותו הדבר, וכן כל דבר תענוג יש לך אדם שממונו חביב עליו כל מחשבתו שם וכן בכל דבר ודבר (פרשת כי תשא):

אזור אליהו

כבי אליהו מוויסקוויט זיע"א

עקר מלחמת האדם כל ימי חייו, 'להעביר החלדה' - להעביר המדות רעות ולצחצח המדות טובות שקברו ולהוציאם מהכח אל הפעל

כתיב 'חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה' (משלי ט א), ונדוע שיש ז' מדות קדושות ונגנזן זה לעמת זה יש ז' מדות רעות - בחינת 'סביב רשעים יתהלכון' (תהלים יב ט) שמקין את הקדשה, בחינת החלדה שעל הנהג.

כי הששה מיני מתכות הם נגד ששה מדות, והמדה השביעית הוא מדה הכוללת, הינו לקבל על עצמו על מלכות שמים מכל אפני העבודה.

והנה עקר ענין המלחמה של האדם כל ימי חייו הוא, 'להעביר החלדה' - בחינת מדות רעות - ולצחצח המדות טובות שקברו ולהוציאם מן הכח אל הפעל ולהביאם למקומם הראוי, הינו להשתמש בהם רק לצרכי גבוה (ד"ה ויאמר אלעזר הכהן):

המחשבה באמצעות קרבן או תפלה באמור:

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

'להעביר את החלדה' - לסלק ההתישנות

וכתיב 'אף את הזקב וגו' ודרשו 'אף - להעביר את החלדה, וגם במלחמת היצר בן, כמו שאמר כבוד קדשת אבי אדוני ו'ל בשם השפת אמת: 'להעביר את החלודה' - אנועק נעמען דאס זשאווערקייט, לסלק ההתישנות שלא תהיה רגילות (מט"מ תשנ"ד):

ולשפוף אותם במים יפה עד שתסור חלדה שנדבקה בהם מן האסור שנשתמש בהם, שזה הכשון מן האסור.

ולדברינו הפננה בהסרת החלדה - להסיר את הנגיעה העצמית, שכן היצר הרע מסית את האדם שאין שום עברה בהרהור רע.

והינו שלא תהיה לו נגיעה להורות התר לעצמו על כך, אלא לדעת חמרת הענין - שאף שמחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה, אבל ככל זאת עושה חלילה פגם בנשמה, ולפיכך זקוקים לטהרה ולשרפת

באר משה

רבי משה יחיאל מאז'רוב זיע"א

'להעביר החלדה' - מחשבה רעה הפוגמת את הנשמה

אך להעביר חלדה שלקח, ורש"י הביא זה בשם רבותינו: לומר שצריך להעביר חלדה שלו קדם שיגעילנו, וזהו לשון אף, לשון מעוט, שלא יהא שום חלדה, אף המתכת יהיה כמות שהוא.

והרמב"ן פרש זה מנפשיה על 'תעבירו במים' (לא כג) - לכבסם

פרשת מטות מסעי

מחשוף הלבן

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

ששה סדרי משנה הם תקון לאדם

אפשר לרמז על ששה סדרי משנה שהם מחלקים על ששת ימי השבוע, וסדר זרעים ביום ראשון, וסדר מועד ביום שני, וסדר נשים ביום שלישי, וסדר נזיקין ביום רביעי, וסדר קדשים ביום חמישי, וסדר טהרות ביום ששי, והם תקון הרבה לאדם הלומדם בששת הימים לכפרת זונותיו ולתקון נפשו:

על ידי תקון נפשו חל עליו קדשת שבת

וגם על ידי זה יוכל לקבל הארת קדשת שבת, דקדשת שבת קדשה עלינה עד מאד וצריכה גוף נקי ונפש טהורה כדי שתשרה עליו, ואינה שורה על גוף נגוף מלא אספסוף ונפש עכורה בלתי מטהרה, לכן ישתדל האדם להתקדש בששת ימי השבוע כדי שתחול עליו קדשת שבת:

עקר הכל היא לנהג במדת הענוה

ועקר הכל יתנהג במדת הענוה, שהיא העקר והשרש בין לששת ימי החל בין לקדשת שבת. ואפשר דעל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לו יא) 'ועננים יירשו ארץ והתענגו על רב שלום', ארץ היא השכינה, ומתנהג בענוה, השכינה היא חלקו ונחלתו, וזה שאמר 'ועננים יירשו ארץ', היא השכינה באמור. וכשיבוא שבת מתענגים בקדשת שבת השורה עליהם ברבוי אור, וזהו 'והתענגו על רב שלום', דהינו ביום השבת מתענגים ברב הקדשה השורה עליהם:

'הצבא' הם המלאכים שנבראו ממעשים הטובים של אדם

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל ואמר זה הדבר אשר צוה ה' (ל ב)

גנזי ישראל

רבי ישראל מטשורטקוב זיע"א

הדקדוקים בלשון הפסוק

יש כמה דקדוקים: א', למה רק לראשי מטות בני ישראל דבר ומדוע נמנע מלומר לכל בני ישראל אשר צוה ה'. ב', מהו עוד פעם לאמר. ג', מה שנה פה את טעמו מכל הרגיל עד כה, ואמר 'זה הדבר'.

ישמר את פיו ולשונו מבלי לדבר יותר מן ההכרח

אכן מהפרשה הזאת - מהלכות נדרים - נראה כמה חזק הוא כח הדבור, כי ככל היוצא מפיו יעשה. ומזה יראה האדם וילמד לשמר את פיו ולשונו מבלי לדבר יותר מן ההכרחי, וכל הגדול מחברו מחיב יותר לנצר לשונו.

הרמז בלשון הפסוקים

ולזה יבנו הפסוק וידבר משה אל ראשי המטות, הנה אנשי השם, לאמר, כי תמיד יאמרו וידברו אף זה הדבר אשר צוה ה', זה תורה ותפלה, ולא יחללו את פיהם בשיחת חלין, ומאיש כי ידר נדר אשר אמרה התורה לא יחל דברו יוכחו לדעת כמה נשגב הוא כח הדבור, על כן יהיו דבריהם בהירות העולם מועטים:

ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חקת התורה אשר צוה ה' את משה. אף את הזקב ואת הכסף את הנחשת את הברזל את הבדיל ואת העפרת

(לא כא-כב)

וזהו פננת הפסוקים, ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא, הם האנשים המזדרזים לעשות צבא עם יצר הרע, והצבא שלהם הם מעשים טובים, וצבא ממש הם, דכל מצוה שאדם עושה נכרא ממנה מלאך אחד פדוע (אבות פ"ד מ"א), וברבוי המצוות רבו המלאכים הנכראים מהם, והם הצבא של האדם הנלחמים עם יצר הרע וגונדא דחמה דידיה. **הבאים למלחמה**, היא מלחמתה של תורה, שרצונם לעסק בתורה שבעל פה שהיא המתשת כחו של יצר הרע ומטהרת האדם:

תורה שבכתב ותורה שבעל פה נתנו בבת אחת

ואמר להם זאת חקת התורה, חקת התורה עם כללות שתי תבות והכולל גימטריא זו היא תורה שבעל פה, לרמז דעל תורה שבעל פה מדבר, ואמר עליה זאת חקת התורה כמו שאמר על תורה שבכתב, להורות ששניהם נתנו בבת אחת ולית אפרשותא ביניהו כלל, דעליהם נמי נאמר (ר"ה כז) 'זכור' ו'שמור' בדבור אחד נאמרו, 'זכור' היא תורה שבכתב ו'שמור' היא תורה שבעל פה, שניהם בדבור אחד נאמרו, משום הכי אמר בה זאת חקת התורה כמו שאמר בתורה שבכתב. ואמר **אשר צוה ה' את משה**, דמסרה הקדוש ברוך הוא לו פה אל פה:

יעשה חק קבוע בששה סדרים כנגד ו' ימים

והנה משמעות חקת היא לשון חק שצריך האדם לעשות לה חק קבוע, כמו שהיא מחלקת על ששה סדרים כנגד ששת ימי השבוע, סדר אחד בכל יום. וזה נרמז בשמה, ד'תורה שבעל פה' עם הכולל

בן צרוניה אינו יוצא משם לעולם, שנאמר אשר נס שמה, שם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו, מכות פי"א מ"ב (לה כה)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א מדוע אין הרוצח יוצא מעיר מקלט להצלת נפשות מטעם פקוח נפש

הקשו באחרונים מדוע אינו יוצא להצלת נפשות, והרי פקוח נפש דוחה כל התורה כלה, ולמה אין מצות ישיבה בעיר מקלטו נדחית מפני פקוח נפש? ובפרט כאשר כל ישראל צריכים לתשועתו, דאז הוי הצלת נפשות [לא רק דייחיד אלא] דרבים, פקוח נפש דכל ישראל, והרי אין לה דבר העומד בפני פקוח נפש, גם דייחיד, וכל שכן וקל וחמור דרבים ודכלל ישראל.

שוב הענין על פי באור גדר דברי הרמב"ם בהתיר הרוצח שצא מעיר מקלט

והבאור בזה: בגדרו של היוצא מעיר מקלטו כתב הרמב"ם (רוצח ושמירת נפש פ"ה ה"י): נכנס לעיר מקלטו ויצא חוץ לתחומה בנדון, הרי זה התיר עצמו למיתה, ורשות לגואל הדם להרגו, ואם הרגו כל אדם אין תיבין עליו, שנאמר אין לו דם. ובפשטות משמע, דהא דהתיר עצמו למיתה, הוא לפי שרשות ביד גואל הדם להרגו וכל אדם אין תיבין עליו.

אבל לפי זה צריך עיון בלשון הרמב"ם, דהוי ליה למימר 'הרי זה התיר עצמו למיתה לפי שרשות לגואל הדם להרגו ואם הרגו כל אדם כו'.

ועוד ועקר - למה הוסיף הרמב"ם 'הרי זה התיר עצמו למיתה' - מה משמיענו בזה? ולמה לא הסתפק בהעסקת לשון רבי עקיבא 'כצא חוץ לתחומה בנדון' רשות ביד גואל הדם להרגו ואם הרגו כל אדם אין תיבין עליו?

ונראה לומר, שהרמב"ם אומר כאן שתי הלכות בדין היוצא חוץ לתחום בנדון: א, 'התיר עצמו למיתה', ב, 'ורשות ביד גואל הדם להרגו ואם הרגו כל אדם אין תיבין עליו' - והם שתי הלכות שונות שאינן תלויות זה בזה:

הדין הראשון הוא בנוגע להנהגת הגולה עצמו - שביציאתו חוץ לעיר מקלטו 'התיר עצמו למיתה', ואין זו תוצאה מההתיר והרשות לגואל הדם להרגו, וכן לפי שכל אדם אין תיבין עליו, אלא זהו מחמת עצם יציאתו חוץ לעיר מקלטו;

והדין השני - בשיכות להריגת הרוצח על ידי אחר (המוצא אותו חוץ לעיר

לפרש 'כאשר יחנו בן יסעו' (במדרב ב יז), שהצדיק יאחו וירכו גם בלכתו בדרך לא יעצרהו השלג והגשם מלעבד את השם כאשר בהיותו בביתו מקום חנייתו, ועין שם בשם אחיו הרב הצדיק מורנו הרב רבי שמואל זלה"ה לפרש בזה הפסוק ויכתב משה את מוצאייהם וגו' עין שם הדברים.

ואני אומר, דאם לפעמים צריך האדם לנוד ולנסע מביתו למרחצאות לרפואת תעלה, אם בן לכאורה על ידי טלטול הדרך ואי בריאות ועכובים שונים מקרח הוא להיות סותר סדר שעור למודו שעורין כסדרן ודרך עבודתו לשמו יתברך כמובן, אמנם על ידי שאחר כך כשישוב לביתו וישיג הרפואה יהיה ביכולתו לעבד את ה' ביתר שאת ויתר עז, על בן הוי כסותר על מנת לבנות.

וכדי שלא יהיה סותר על מנת לבנות שלא במקומו, על בן צריך לדעת פי מה' מצעדי גבר כוננו ועל פי ה' כל נסיעותיו ותנועותיו, וממילא אם מבין בכל זה למלאות רצונו יתברך, אם בן בכל מקום הוי כסותר על מנת לבנות במקומו, כי אצלו יתברך שמו כל המקומות שוין כנ"ל.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

וזו שאמר הכתוב ויכתב משה את מוצאייהם [על דרך שפרש האר"י ז"ל יציאות השבת וכו' (שבת ב.) דעל ידי שמכניס מרשות לרשות יוצא משמירת שבת, עין שם]. ורצה לומר דגם מוצאייהם קצת מדרכי התורה כנ"ל שנוסע וסותר סדר עבודתו לשמו יתברך, כתב משה למסעיהם, הכנסה קרי ליה, הינו למסעות ממדרגה למדרגה בעבודת ה', כי אחר כך יעבדו את ה' ביתר עז.

וכדי שלא יהיה חס ושלום סותר על מנת לבנות שלא במקומו, לזה אמר על פי ה' כנ"ל, שאצלו יתברך הכל הוא במקומו, ולכן ואלה מסעיהם, הינו מה שבונה אחר כך במסעות ממדרגה למדרגה ביתר שאת בעבודת השם יתברך, היא במקום מוצאייהם, הינו במקום הסתירה, ושיפיר הוא סותר על מנת לבנות במקומו, והבן:

והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדל (ואינו יוצא לא כו' ולא לעדות נפשות, ואפלו ישראל צריכים לו, ואפלו שר צבא ישראל כיוצא

גימטריא 'ששת ימים', להורות דצריך האדם לחלקה על ששת הימים כמו שהיא מחלקת על ששה סדרים. וזהו לשון חקת התורה, שיעשה לה האדם חק קבוע בששת הימים כמו שרמזו בחשבונה כאמור. ואזיל ומפרש ששה סדרים.

אך את הזהב, זה רומז לסדר זרעים, את הזב במלוי בזה אל"ף תי"ו ה"א זי"ן ה"ה ב"ת, המלוי עם הכולל גימטריא תר"ג, הוא חשבון זה סדר זרעים. ואת הכסף, מלת הכסף עם האותיות והכולל גימטריא מועדים, הוא סדר מועד. את הנחשת במלוי אל"ף תי"ו ה"י נו"ן ח"ת שי"ן תי"ו, המלוי גימטריא זה סדר נשים עם הכולל.

את הפרזל, ברזל גימטריא זה נזיקין. את הבדיל עם הכוללים גימטריא 'קדשים'. ואת העפרת, מלת העפרת כשפתחליף העי"ן והפ"א בא"ת ב"ש שהם זי"ן נא"ו יהיה [עם הכולל] גימטריא 'טהרות' (עם הכולל). הרי נרמזו כל הששה סדרים בחשבון:

ו' מתכות רומזין לו' סדרי משנה

ומלבד החשבון יש רמז גם במשמעותם, והוא דההב הוא פנגר זרעים, והזריעה וההרישה שבפרקע הם מצד הדין, דכל עבודה ומלאכה הם מצד הדין, משום הכי 'מלאכה' גימטריא א"ל אדנ"י שבששיה שכלה דינים, משום הכי נרמז זרעים במלת זהב שהוא דין. הכסף נרמז במועדים שהם מצד החסדים.

נחשת נרמז בסדר נשים שמצחם נחושה, דכתוב (ירמיה ג א) 'ומצח אשה זונה היה לה'. ברזל נרמז בזיקין, בן משמעו. בדיל נרמז בקדשים, דהמתקדש צריך הבדלה, דכתוב (ויקרא י י) 'להבדיל בין הקדש'. עפרת נרמז בטהרות, דהרוצה לטהר צריך להיות ענו לעשות עצמו כעפר. הרי נרמזו בכאן ששה סדרים:

ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה' (לג ב)

קדשת יום טוב

רבי חנניה יום טוב ליפא מסינעט זיע"א

סותר על מנת לבנות - כאשר מקרח לנסע ולנוד מביתו לצרכי רפואה ומנוחה ועל ידי כן יוכל בשובו לביתו ללמד ולהתפלל ביתר שאת

איתא בספר הקדוש ייטב לב מאבי מורי ורבי זצוקלה"ה בסוף פרשת ואתחנן בשם אביו הגאון הקדוש זצוקלה"ה

בצרה עצמה גנזה ה'שועה

כי כבר זכרנו מה שכתוב ו'י'לכו שניהם יחד' (בראשית כב ו) הנאמר באברהם ויצחק, הפונה, מאז העקדה עד סוף כל הדורות אינם מתפשרים [מתפשרים] מדות החסד ממדת הדין, והולכים שניהם יחדיו להמתיק הדין מעם קרובו ישראל, וזהו 'עת צרה היא ליצקב', אפלו כשכבא לפעמים עת צרה ליצקב 'ממנה' גופא יושע', כי גם כאן גנוז מדות טובו יתברך.

הצרה באה להראות לאדם מה עליו לתקן

וכן דרכי הצדיקים אמתיים הנאמנה אל אל רוחם, כל מה שקורה להם מטוב עד רע אינם תולים בחכמתם העמדה להם, או על העדר החכמה, לכן קרה להם מקרה לא טובה, כי אם הכל מאת ה' היתה זאת, כי נפשם קשויה עם רמ"ח איבריהם ושס"ה גידיהם להליכות הגזר.

לא כן אישים פועלי און שאין להם התפשטות השכל, תולים פרטי הצלחתם ומארוותם הכל בחכמתם העמדה להם לעשות חיל, וכשנחפז עליהם הגלגל במציק ומצר להם חס ושלום, נשפח מלוח לבם שמאת ה' היתה זאת, כי אם על העדר שמירתם ועשיות סבתם, לכן קרה להם מקרה רעה, ולהיותם במצר ים החכמה נשארים תמיד עם ראשם ורובם בגשמיותם וגנות מדותם, ואינם יכולין לתן עצות לנפשם, לתקן במקום עליון אשר עותו.

ולכן משלם להם הקדוש ברוך הוא מדה כנגד מדה, בכדי שהי יתן אל לבו מאמצעות מצר ומציק הקורה להם מסתמא פגמו במדה בזה, ועתה מראה להם הקדוש ברוך הוא באמצעות מעיק ומצר שיתנו עצות לנפשם לתקן דגמתה במדות עליונים.

אמנם מצר חכמתם וחסרון תבונתם מסמא עיניהם לתלות הכל ברב חכמתם, ואפלו בהכות הפסיל מאה נשפח מלוח לבו שהבורא עשה כן בכונה, רק מקבר המכות ותולה בהעדר השמירה וכדומה ממארוותיו מקברם, ונשפחים מלוח לבו לתן דעתו לזה, לאיזה כיוון קרה לו ככה.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

מול זה בא הרמז בתורה, ומצרים – מורה אנשים פחותי הערך שאין דעתם רחבה עליהם ועדין עומדים עם ראשם ורובם במצר ים החכמה, זאת הגורמת **מקברים את אשר הכה ה' בהם** – כלומר אינם נותנים לב להתבונן את אשר הכה ה' בהם, מסתמא בחכמה ובכונה עשה הבורא ברוך הוא כנגד, בכדי להיטיבם

פשרות בהנהגתו בתורה ומצות, ואפלו בדיקות דקות – יוכל להציל נפשות וכיוצא בזה, שעליו לדעת, שמחויז לתורה הרי הוא בגדר 'צברא קטילא', ואינו יוצא כלל אפלו (אם לדעתו הוא) להציל כלל ישראל – כי כיון שהוא חויז למקלט דתורה, שהיא 'חיינו וארץ ימינו', אי אפשר שתצא מזה הצלה לאיש ישראל (חלק ל"ח עמ' 127 ואילך):

ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור ובאלהיהם עשה ה' שפטים (לג)

(ד)

אור המאיר

רבי זאב וואלף מ'טומיר זיע"א
גדל מעלת המאמינים שהכל בהשגחה פרטית ומודים על כל הטובות ויוצאים שאף הרעות הם לטובה

ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם. כאן בא הכתוב להפליג מעלות אישים המשפילים אשר לבם בטח באלהים והאמונה תקוע בקרב לבם אשר כל הקורה להם מטוב עד רע הכל בהשגחה פרטיות מאתו יתברך, כי נפשם יודעת מאד היות הוא יתברך הבורא ומנהיג ומשגיח בפרטי פרטיות, ואם מטיב להם כל מיני מיטיב אזי מחזירין שבת והודאה על חסדיו העודפים.

ובהפך בהרע להם חס ושלום, יודעים נאמנה שגם זאת מאת ה' כאשר גזרה חכמתו יתברך לתקן ענינם לאחת מהסבות הידועים אליו יתברך, ואזי החכם אשר עיניו בראשו מתבונן במעוז שכלו הלא מדרכו הטוב להיטיב לנבדאי, ויותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, ואם כן למה הרע לי, מסתמא יש גם כן איזה בחינת הטובה, וכמו שכתוב (ירמיה ל ו) 'עת צרה היא ליצקב וממנה יושע'.

'כי גבר עלינו חסדו' - גם בגבורות צפונים חסדים

והכונה על דרך שבארנו למעלה שאמר דוד המלך עליו השלום 'כי גבר עלינו חסדו' (תהלים קיז ב), הפונה אפלו בהראות לפעמים בחינת גבורה לנהג עם ישראל עמו, ידעתי נאמנה שגם כאן במדת הגבורה צפונה וגנוזה חסדו יתברך, כי בודאי מדרכו להיטיב ולא להרע חס ושלום, וזהו 'כי גבר', כלומר אפלו בא להראות בחינת הגבורה, על כל זה עלינו בני ישראל חסדו, בזו הגבורה צפונה חסדו.

עת צרה היא ליצקב וממנה יושע'

מקלטו), ובזה יש חלוק בין גואל הדם לשאר בני אדם, דגואל הדם יש לו רשות להרגו, ושאר כל אדם רק 'אין תביין עליו' (אבל אסורים לבתחלה, אף שהוא צברא קטילא).

ויש לומר, שזה ש'התיר עצמו למיתה' נלמד מהכתוב ו'נס שמה – שם תהא דירתו' (שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו), כלומר, שחיותו היא רק בעיר מקלטו, ואם יצא נפקע ממנו גדר 'חיות' והתיר עצמו למיתה והיו כצברא קטילא.

על פי הנ"ל מוכן בפשטות הא דאינו יוצא מעיר מקלטו אפלו להציל, שאין צריכים להא דאין אדם חייב להכניס עצמו לספק סכנה בשביל להציל חברו או בשביל הצלת כלל ישראל – אלא שפיון שעל פי דין תורה כשיוצא מעיר מקלטו, יש עליו דין 'צברא קטילא', אי אפשר שיחול עליו שום חיוב ודין לצאת מעיר מקלטו לאיזה ענין שהוא.

ולכן אי אפשר לומר גם בנדון דין שפקוח נפש דכלל ישראל יתיר לו להציל, כי הדין והמצוה דפקוח נפש אינו יכול לחול על מי שהתורה אומרת עליו שעל ידי פעלת ההצלה נעשה צברא קטילא.

הוספה בדרך רמז ודרוש

ואולי יש להוסיף על דרך הרמז והדרוש – דזה גופא שפקוח נפש ד'ישראל יהיה תלוי באדם שהתורה אסרה עליו לצאת מעיר מקלטו (באופן שאם יצא יתיר עצמו למיתה), מכריח לומר, דכלפי שמיא גליא שאין כאן פקוח נפש, ואדם זה אין ביכולתו להביא הצלה וישועה.

ועל דרך באור הרמב"ן (דברים יט ט) בדין עדים זוממין דאם 'הרגו אין נהרגין' – דכיון שנהרג על פי תורה בבית דין, הרי זה גופא מכריח לומר, דכלפי שמיא גליא שלא היה צדיק ובעונו מת, ד'אלו היה צדיק לא יעזבנו ה' בידם'.

הוראה מעשית מהנ"ל לענין עמידה על קוצו של יוד בדיני התורה לא פשרות

ההוראה מפל זה: תורה נמשלה לעיר מקלט, כמאמר חז"ל (מכות י). 'דברי תורה... קולטין'. ותיחס ד'ישראל לתורה הוא כגולה לעיר מקלט, שהתורה היא 'חיינו וארץ ימינו', ובלי תורה הרי ישראל הם רחמנא לצלן כצברא קטילא, כמשל הידוע של ר' עקיבא מדגים ומים שבים.

ומזה הוראה להחושב שעל ידי זה שיצא מ'ד' אמות של תורה, דהינו עשית

להיות תורה ויברכו על כך תחלה וסוף

גלו לנו הצדיקים בשם הבעש"ט זי"ע, שפשם שביציאת מצרים נעשו מכל מ"ב המסעות גופי תורה, כך גם לעתיד לבא יהיה מכל הגליות שעברו בהם ישראל תורה, שיכתבו כל המאורעות והצרות שנתנסו ישראל בגלותם, ויברכו על כך תחלה וסוף, כדרך שמברכים לפני ואחרי קריאת התורה וכו'.

בא וראה מה שאומרים בשם רבנו הבעש"ט זי"ע שלעתיד יהיה כתוב ויסע ישראל בן אליעזר ממקום פלוני למקום פלוני כמו שנכתבו מסעותיהם של ישראל, וכך מוסרים בשם האוהב ישראל מאפטא ז"ל שאמר אף הוא כן:

אמונת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זי"ע א

כל המסעות והמאורעות עד סוף הגלות בהשגחה עליונה

ומזה יש למוד לדורות הבאים שגם המה ישימו רק בה' בטחונם, שידעו ויאמינו שכל ההנהגות והמסעות והרפתקאות שעברו ושעברו עליהם עד ביאת הגאול, הוא הכל בהשגחה העליונה וכו', ואז יראו הכל שכל זה היה רק לטובתנו, כי"ר:

הרהורים

דברי יצחק

רבי יצחק אייזיק מסנואלינוע

סגלת פרשת הגעלת כלים לבטל הרהורים רעים

שמעתי מפ"ק אדמור מו"ה יהודה צבי מראזדיל זלה"ה שאמר בשם הרב הצדיק מו"ה מנחם מנדל מרימנאב זלה"ה אשר פרשת הגעלת כלים טוב לומר לבטל מחשבות והרהורין בישינו:

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זי"ע א

ויסעו מקברת התאנה ויחננו בחצרת - רק אם שבר כל תאוותיו וראי לצאת ולבוא ברחוב

כל זמן שלבו של אדם נוטה עוד לאיזה תאנה של עוה"ז, אפילו כל דהוא אפילו פעם אחת בשנה, צריך הוא להיות ישב אהל, ולא יוכל עוד לצאת ולבוא בחצרות וברחובות, פן יחטיאנו היצר הרע חלילה

(ד"ה ויסעו מרפידים):

בכל שנה ושנה, יש בהם התגלות חסידים למאד נעלה:

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זי"ע א

'ממעטין בשמחה' - ממעטין הצער והדאגות על ידי שמחה

משנכנס אב ממעטין בשמחה, פרוש, 'ממעטין' את צער ודאגות, 'בשמחה' פרוש עם שמחה, על ידי שמחה שיש לאדם הוא ממעט גלות השכינה (פרשת וישב ד"ה ויהי):

שבתות בין המצרים גבהים מאד

מה שאומרים הקדושי עליונים שבתות שבין המצרים גבהים עד למאד וכו' (רמז בין המצרים):

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זי"ע א

שבתות בין המצרים היו אצל צדיקים גבוהות ומרוממות יותר מכל שבתות השנה

היו כמה חסידים ואנשי מעשה שנסעו אל רבותיהם רק בימי בין המצרים וכו', כי השבתות הללו נשגבים ונעלים מאד:

גלות

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זי"ע א

מאורעות הגלות נכתבים בשמים ולעתיד יהיה מזה ספר

הגיד כ"ק זקני האדומ"ר הגדול זצלה"ה מקאצק זי"ע, כי מאורעות הגלות נכתבו בשמים ולעתיד יהיה נעשה מזה ספר:

שמועת יצחק

רבי יצחק מווארקא זי"ע א

לעתיד לבוא יהיה ספר מכל המסעות שעבר כל יחיד ויחיד

אמר מורי הרה"ק מלעלוב זצוק"ל, שפשם שמשוה רבנו היה כותב כל המסעות של ישראל ונעשה מהם תורה, פן עתה אליהו הנביא כותב כל המסעות והרפתקאות של כל אחד מישראל, וכשיבוא משיח במהרה בימינו יהיה בזה ספר שילמד ממנו:

באר משה

רבי משה יחיאל מאזרוב זי"ע א

מסעות בני ישראל בכל הגליות עתידיים

באחריתם שיתנו עצות לנפשם לדעת איך לתקן מדה כנגד מדה, מקברים כל זאת ותולים בדבר אחר וכו'.

באור דברי רש"י 'טרודים באבלם' -

עסוקים בצער עצמם ולא בצער השכינה

ולזה העמיק רש"י טרודים באבלם, להורות האמור שאינם מטרידים פנימיות מחשבתם לתלות הכל מאת ה' היתה זאת לשלם מדה כנגד מדה, וכיון שפן מהראוי שלא יחשו מצער עצמם, כי אם צער המגיע למעלה מחמת רע מדותם, וככה פגמו בעולמות עליונים.

כל זאת נשפח מלכם, וטרודים רק באבלם לצער צרות עצמם ממעיק המגיע עליהם, ובאמת בכל צרתם לו צר, וזהו שהעמיק טרודים באבלם דייקא, לא כן דרך הצדיקים, אינם חשים מצרות עצמם כלום, רק מה שמגיע למעלה, אז טוב להם בזה ובכא:

ר"ח אב

בית יעקב

רבי יעקב אב"ד אלכסנדר זי"ע א

חדש אב - המבחר שבחדשים

כן אנחנו מתפללין בשבת שמברכין החדש אב, אשר לדעתי הוא המבחר שבחדשים, וכמו שמצינו בגמרא (תענית כו:) לא היו ימים טובים לישראל פחמשה עשר באב, ועוד ידו נטויה להפך החדש הזה מגזון לשמחה ומאבל ליום טוב.

'אב' ראשי תבות א'חות ב'וראנו א'מונה ב'טחון

וראשי תבות 'אב' נכלל בו קודשא בריך הוא ואורייתא ויש"ראל, 'אב' - א'חות ב'וראנו, א'מונה ב'טחון, הוא ישראל שנקראים מאמינים בני מאמינים, עוד 'אב' הוא התורה שנתנה באל"ף ב"ית, וזהו שאנחנו מברכים ומתפללים מנחם אב, שיתנתמו מהרה הקדוש ברוך הוא ואורייתא ויש"ראל, וכא לציון גואל במהרה:

• לשונות של אור •

בין המצרים

תולדות יצחק

רבי יצחק מנשכ"ז זי"ע א

בימי בין המצרים יש אהבה והתגלות חסידים גדולה מאד בשמים

הנה הימים האלה שהם ימי בין המצרים

בתורה הקדושה מסייע כל תבה ואת שבתורה הקדושה לאיש ישראל לעבודת הקדש:

צדיק

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א
השומע דברי הצדיק נדמה לו שממש
כך כתוב בתורה

דַּרְךְ הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים דָּבַר בוֹ בְּגִדְל קִדְשָׁתוֹ, אִזּוּ הַשּׁוֹמֵעַ דְּבָרָיו נִדְמָה לוֹ שֶׁבִדְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים כֵּן כְּתוּב בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמוֹצֵיא פְּסוּקִים הַמְּסִיעִים לְדַבְרֵי הַצַּדִּיק, וְהוּא אֹמֵר עַל דְּבָרֵי הַצַּדִּיק זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' וכו' (ד"ה וידבר משה):

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
יש להטות און לכל מלה ומלה מדברי הצדיק ולהתבונן בדבריו הנהגה לעבודת ה'

וְכֵן קִבְּלָתִי מֵרַבּוֹתַי, שִׁישָׁה אֲנִי לְדַבְרֵי הַצַּדִּיקִים אֲפֹלוֹ אֵינִי מִבֵּין כַּעֲת אֵיזָה תּוֹעֵלָת, אַעפ"כ יִקְשֶׁר צִיּוֹר הַדְּבָרִים הֵהֵם בְּמַחְשָׁבָתוֹ, וּבְכַשְׁף הַזְּמַן יַעֲזְרֵהוּ הַשִּׁי"ת לְהַתְּבוּנָה מִדְּבָרֵיהֶם עֲמֻקִּיּוֹת וְתוֹעֵלַת גְּדוּל, כִּי לֹא לְחִנָּם שָׁמַע דִּיבּוּרִים כְּאֵלֶּה מֵהַנְּשָׁמָה הַכּוֹלֵלֶת כַּמָּה אֲלָפִים נְשָׁמוֹת, וְהוּא בְּקַבְּלָהּ וּבְנִסְיוֹן (ד"ה א"י וידבר משה):

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א
'מקנה רב' - קנין ברבי

וּמִקְנָה רַב הִנֵּה לְבָנֵי רְאוּבֵן וּלְבָנֵי גָד. אֵימָתָה מִהֶרְבֵּי רַבֵּי בּוֹנֵם וְ"ל שְׁהִיָּה לָהֶם קִנְיָן דְּבִקּוּת בְּרַבֵּי, בְּמִשָּׁה רַבְּנֵי:

זמר' (ס"ג מט"מ תשכ"ו):

עבודת ה'

תורת אבות

רבי נח מלעכוברין זיע"א
הפשוטים לא חקו את בעלי המדרגה
אנשי הצבא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ, ר"ל שְׁהָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים עָשׂוּ לְפִי מִדְּרָגָתָם, וְלֹא הִסְתַּכְּלוּ וְרָצוּ לְחַקוֹת אֶת דְּרָגוֹת הָאֲחֵרִים הַגְּדוּלִים מֵהֶם:

עליות וירידות

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א
תמיד יש לאדם נטיעה וחניה - עליה וירידה

וּנְכַתְּבוּ כָּל הַמַּסְעוֹת, לְהוֹדִיעַ לְעַם ה' כִּי כָּל עוֹבֵד ה' לֹא יִפֹּל לְבוֹ עָלָיו מִכַּל הַנְּפִילוֹת שִׁישׁ לוֹ, כִּי כֵּן הוּא הַמִּדָּה לְהִיּוֹת עוֹלָה וְיוֹרֵד, וּמִכַּל מְנוּחָה שֶׁהַשִּׁינּוּ אַחֵר אֵיזָה מִלְחָמָה הַתְּחִיל מִלְחָמָה אַחֲרָתָּה, וְכוּ לְעוֹלָם, 'וַיִּסְעוּ וַיַּחֲנוּ' - 'וַיִּסְעוּ וַיַּחֲנוּ' (תרי"ט):

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א
ע"י כתיבת המסעות בתורה נתן סיוע לבני בכל הדורות לעבור את כל סוגי הנסיונות

הוֹכֵן הַדְּרֵךְ לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל הַדּוֹרוֹת שִׁיּוֹכְלוּ לְעֹבֹר לְשִׁלּוֹם כָּל הַנְּסִיווֹת וּמַסְעוֹת אֵלֶּה, כְּמוֹ תַבְעֵרָה, קִבְּרוֹת הַתְּאֵנָה, בְּפִרְט בְּקִרְיַת פְּרָשָׁה זֶה יוֹכֵל לְעֹבֹר כָּל הַמַּסְעוֹת בְּשֵׁבֶת אַחַת עַל יְדֵי אֲהַבַת דְּבִקּוּת

חדש אב

באר משה

רבי משה אלקיים ברע"ה מקו"ניץ זיע"א
מראש חדש אב העת לעשות הכנה לר"ה
שמהיום הוא ר"ה אב, הוא העת לעשות הכנה על ר"ה הבעל"ט (ר"ח אב):

חסידים

באורו של חמה

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א
התרושעות בין חסידים מביאה לענה וכמו שאמר אחד מתלמידי בעשטה"ק זי"ע: 'אם מתגוללים בין חסידים אין מתנפחים, כמו מצה שבשמן גלים אותה אינה מתנפחת' (ס"ג מט"מ תשכ"ו):

יצר

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדלמסק זיע"א
קנים התורה והמצות באותו חשק שהיצר מושכו לתאוות העולם
עצה נכונה לעבודת הבורא ב"ה, מפל מה שהיצר הרע מושך את לבו לתאוות העולם הזה, באותו התאוה והחשק והרצון יעשה התורה ומצות (ד"ה ויקח):

נגון

באורו של חמה

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א
להוריד דמעות בחסידיש'ן זמר' וכי ישנו חיות יותר גדולה מזה מלהוריד דמעות להשם יתברך אצל חסידיש'ן

אוצרות גאוני הדורות

יעשה" ואין להתיר לו את הנדר. ורק אם יש חשש שייעבר על נדרו, אז יש להתיר לו, וכדברי הרמ"א. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה (לא כא)

אור פני יהושע

רבי יהושע בןקסב"ט זצ"ל
שמירה מהרהורי גאוה והתנשאות
יש לדקדק ממלחמה הנה לו לומר. ויש לפרש, כי כבר אמר החכם בחובת

מתירים נדר של דבר אסור, אפלו אינו אלא אסור דרבנן. והרמ"א כתב 'אם יש מכשול בנדר זה, כגון שיש לחוש שייעבר בלא התרה, מתירים לו לכתחלה.

וזוהו שאמר הכתוב "איש פי ידר נדר לה", הינו שנדר לכבוד ה', שלא לעבר על אסורים שצוה ה', "או השבע שבעה לאסור אסור על נפשו", והינו לאסור על עצמו דבר שהוא אסור מהתורה, ולאחר מכן, בא להתיר את נדרו. יש לבדק, אם אדם זה "לא נחל דברו", הינו שאין חשש שייעבר על הנדר, אזי "ככל היצא מפיו

איש פי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסור אסור על נפשו לא נחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (ל א)

שדה הארץ

רבי אברהם מיקס זצ"ל
מתי לא מתירים לאדם את נדרו יש להבין את כפילות הפסוק, שבתחלה אמר "לא נחל דברו", וחסור ואמר "ככל היצא מפיו יעשה".

ונראה לבאר, בהקדים מה שפסק מרן בשו"ע (יו"ד סי' רכח סט"ו), אין

הלכבות פי אם אתם נקיים מן החטא מתירא אני מחטא הגדול מזה עין שם. דהינו פן יתגאו במעשיהם הטובים.

והנה הצבא שיצאו למלחמה, עליהם נאמר כמו שכתב רש"י ז"ל שכלם מתאימות ושכולה אין בהם (שה"ש ד ב), פלם צדיקים. ובלתי ספק מלחמה כבדה היה להם עם היצר שרצה לפתותם. אמנם הם פכשו יצרם, והיו נקיים מפל חטא.

ודרך היצר כאשר רואה שלא יכול לו, אז פתוהו להכניס בלבו התנשאות ורוח גאווה, לאמר לו עתה אני רואה פי אין צדיק וקדוש כמותך. ואם ח"ו יגבה לבו, אז כבר גלכד ברשותו, פי הלא אז נחשב כאלו עשה גוף העברה, כמו שאמרו כל המתגאה כאלו עבר על אסור עריות [וכו'].

והנה אמרו זאת חקת התורה צריך באור מדוע נאמר על פרשת הגעלה, גם דקדקו הקדמונים מדוע נתנה פרשת הגעלה עתה במלחמת מדין ולא בסיוחן ועוג (עי' רמב"ן).

ובדרך אגדה אולי אפשר לרמוז דברינו דלעיל. דהנה טעם געולי נכרים, משום דטעם בעקר, הגם שהבשר של החר, אם יש בה טעם אסור, נהפך כלו להיות אסור כמו שכתבו בפוסקים, הנה כמו כן אם עושה אדם דבר מצוה, רק שהפונה לאיזה פניות או לאיזה התנשאות וגאות, הטעם בעקר נהפך ח"ו לאסור.

ועתה אנשי הצבא אשר באו ממלחמת מדין, אשר היו צדיקים וטהורים נקיים מפל חטא ועון, בא אלעזר הכהן ללמד להם הדרך אשר למד בעל חובת הלכבות הנ"ל, שידעו, שעתה מתחילה מלחמה חדשה וכבדה. וזה שאמר לאנשי הצבא אתם באים למלחמה, וזאת פרשת הגעלה, ללמד לכם חקת התורה, שתשמרו ותזהרו מאסור טעם בעקר, לבלתי תתגאלו במחשבת הגאות וההתנשאות, עבור שבמלחמה זו נשמרתם מאד מפל חלאת עון והרהורי עברה, על פן תזהרו לכבש המלחמה החדשה שנולדה לכם כעת, ותהיו פלכם מתאימות ושכולה אין בכם.

כי לא נחל אתם מעבר לירדן והלאה פי באה נחלתנו אלינו מעבר לירדן מזרחה (לכ ט).

מעשה רוקח רבי אלעזר רוקח זצ"ל

הרי סיוחן ועוג נקרו ממקומם ובאו לקראת ישראל

בבני ראובן ובני גד שבקשו שיתנו להם נחלה מעבר לירדן מזרחה, נאמר שם בפסוק 'פי באה נחלתנו אלינו מעבר לירדן מזרחה'. לכאורה פסוק זה תמוה, דהרי עכשו בקשו שיתן להם משה רבנו ע"ה, והאיך אמרו 'פי באה' לשון עבר. וגם המלות בעצמם אין להם הכנה.

והנראה לעניות דעתי לישב, דאיתא במדרש (במדבר כב ז) דלכף גלו הב' שבטים הללו תחלה לכל ישראל, על שבחתי נחלתם חוץ לארץ ישראל. דבאמת כמה דברים יש חלוק בין ארץ סיוחן ועוג ובין קדשת ארץ ישראל ממש, ואם פן מנין היה להם למוד שאותו ארץ שיף כלל לישראל, דילמא מה שתוף גבול ארץ ישראל שיף להם ולא מה שחוץ לגבול.

ונראה לעניות דעתי שהיו להם הוכחה בפירוש רש"י בפרשת חקת (במדבר כא טו) 'ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער', שפשעברו ישראל בנחל נודעוע ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גברתה, ונתקרב לצד ההר של מואב וכו', יען שם ברש"י, ואותן ההרים היו של ארץ סיוחן ועוג, ומזה היה להם הוכחה טובה שגם אותה ארץ שיף להם.

ובזה מבאר, שהמה בקשו מלשה רבנו ע"ה שיתן להם נחלה מעבר לירדן מזרחה, ושללא תאמר זה אינו שיף כלל לארץ ישראל לכך אמרו פי באה נחלתנו אלינו, כלומר שאותה נחלה כבר באה אלינו כשפחה לקראת גברתה, ומזה מוכח שזאת הארץ שיף אלינו, לכך בקשו תן לנו נחלתנו כאן.

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן (לג א)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאס זצ"ל עון העגל גרם לגלות ישראל כתבו ז"ל שד' מלכויות נרמזו בראשי תבות 'אלה מסעי בני ישראל', אדום מדי בבל גון, והביא זה החיד"א ז"ל, בפרשה בנחל. וזה שאמר אלה כלומר בשביל שאמרו 'אלה אלהיך ישראל' (שמות לב ט), שעשו את העגל, הוא גרם להם מסעי בני ישראל, שהם הגליות שהיו, ממשע זה למסע זה, שהוא מגלות זה לגלות זה הרמוזים בראשי תבות כמו שכתבתי.

גם מסעי, נוטריקון ס"מ עבדו ישראל, שהיא עבודה ורה על ידי העגל, שס"מ הוא הטעה אותם. ושמה תאמר, והא כיצד שישראל ירע קדש יטעו בעבודה ורה, ומה גם אחר שקבלו את התורה. לזה אמר אשר יצאו מארץ מצרים, שהיו מלמדים שם לעבד עבודה ורה, הוא שגרם להם שהלכו אחרי נימוסם, כמו שכתב הרב משה אלשיך ז"ל.

ושמא תאמר, וכינן שאינם ראויים ועובדים עבודה ורה במצרים, למה הוציאתם ממצרים, למה אמר הטעם הוא לסבת צבאותם, שהם חילות של מעלה שהיו עמהם בגלות כמו שכתב בזהר (ח"ב ד), ובהם ראה ה', ויצערו בגלות, והוציאתם. ועוד טעם אחר ביד, רצה לומר בזכות ורשות ויכלת משה ואהרן הוציאתם ה', כמו שאמרו ז"ל על פסוק (שמות יג ח) 'בעבור זה' שהוא משה שנקרא 'זה', עשה ה' לי בצאתי ממצרים'.

ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאייהם (לג ב)

בעלי ברית אברהם

רבי אברהם אזולאי זצ"ל לעתיד לבוא ישבו ישראל לארץ ישראל דרך המדבר והיו להם נסים כיצאת מצרים לומר על דרך מה שאמרו רז"ל, 'פימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות' (מכה ז טו), פי עתידים ישראל שילכו במדבר ויעשה להם נסים כיצאת מצרים וגו'. וזהו ויכתב משה את מוצאייהם שיצאו מארץ מצרים על פי ה', למה, פי ואלה יהיו מסעיהם לעתיד לבוא, למוצאייהם מן הגלות, בעזרת ה' במהרה בימינו אמן.

דברי מהרי"א

רבי יהודה אסאד זצ"ל סוכבו ישראל במדבר כדי שיזכו לנסים רבים נראה לפרש דהנה כשיצאו בני ישראל ממצרים, פתיב (שמות יג יז) 'ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים פי קרוב הוא' וגו'. ואפשר לומר עוד טעם על מה שלא נחם דרך ארץ פלשתים, דלכאורה קשה, מה היה הנס גדול כל כך בקריעת ים סוף, הא איתא (חולין ז) דרבי פנחס בן יאיר חלק לנהר גינאי ג' פעמים, ואם פן מה גדלה זו בקריעת ים סוף שלא נקרע אלא פעם אחת.

הוא מפני כבוד השכינה, כי מפני חטאינו גלינו מארצנו, וכביכול השכינה בגלות, והשפחה תירש גברתה, וגבר האויב מצד הקלפה סטרא אחרא, וכבוד בית ה' נשרף ואין עולה ואין זבח, ופסקה הנבואה ורוח הקדש, ורוח טמאה נתפשטה, ועם ה' אמה הישראלית נתנו לדבר ולחזק ולרעב ולשבי ולבזה, ועד היום הם בין האמות ככבשה בין הנאבים בקרפה ובכזו, וכל זה הוא חלול השם. אוי נא לנו כי חטאו אבותינו, ואנחנו לא נטהרנו. על דא ודא קא בכיננו, כי גרמנו כל אלה.

ובשומנו על לבנו זה בצום ובכבי ובהספד, ובהתעוררות לב לצעק 'השיבנו ה' אליך ונשובה' (איכה ה טו), אז 'פלה ענן וילך' (איוב ז ט), דהינו הקלפה מתמעטת, ואנחנו מזדככים מכת הצער והתרתה, וגם היסורין ממרקיין.

ובגמר המרוק לנו בעת הגאולה, לא די שנתחזר למעלת הגדלה שהיתה לנו כבר, אלא אף זו שיהיה יתרון גדול לאור העתיד, בכמה מעלות טובות יותר ממה שהיה, כמו שזכרתי בארבה בהקדמת תולדות אדם (חלק א), ויתבאר גם כן לקמן, ויתרון התרוממות זו בא מכת חשף הצרות. **וכל** המרבה להתאבל הוא מוסיף על עצמו אור חדש גדול לעתיד, כי בגדל האבלות נראה כאלו עתה נחרב בית המקדש, והנה, מכת המכה הגדולה של החרבן בית המקדש, נטלו ישראל אפוכי, כדאיתא במדרש (איכה רבתי ד כה) 'תם עונף בת ציון' כו' (איכה ד כב), והמתאבל נראה בעיניו כאלו עתה נעשה החרבן ושוקל אפוכי, וכן הוא תמיד באבלות, ואז מזדכך לגמרי ומתבטל הקלפות, ואז יבא האור הגדול בלי הפסק שום מסך. ומזה נמצא, כל הגליות והצרות יבאו באחרית הימים לטובה, והם לתכלית עצם הטוב [וכו.].

ועוד תתבונן ותראה ענן נפלא, הנה דבר בעתו מה טוב, ואנחנו רואים שהפרשיות שהם תמיד בשבתות דבין המצרים, דהינו, מטות, מסעי ודברים, שבהם מזכר נצוח ישראל להאמות וחלוק הארץ, והוא ההפך מעת רעה שבאותן הימים, ולפעמים גם כן פרשת פנחס בהתחלת [ימי] המצרים, ועם כל מועדי ה'.

אלא הענין הוא כמו שכתבתי, שהצומות יתהפכו למועדים, והגלות גורמת קיום הארץ לעתיד, ובמקום תדשיכם ומועדיכם שגאה נפשי' (ישעיה א יד), יתהפך מאכל ליום טוב. (מסכת תענית, פרק תורה אור)

זרה. ואם תחלה עשה שפטים באלהיהם, שוב לא היה צריך להמית את הבכורים, שהרי מבאר במשנה ע"ז (בב) שהמבטל ע"ז בטל משמשיה. אלא מכרח שתחלה נהרגו הבכורים ורק אח"כ עשה שפטים באלהיהם.

וצריך לומר, כי פונת בעל ההגדה היא אלו עשה באלהיהם תחלה, וממילא לא הרג בכוריהם, שהרי כבר התבטלו מדין שהמבטל ע"ז בטל משמשיה, דהינו, ורק לגדל אהבת ה' את ישראל, תחלה 'הרג בכוריהם', ורק אחר כך 'עשה באלהיהם'.

אלא שיש לתמה על דבריו ממה שאמר בעל ההגדה לאחר מכן, 'כמה מעלות טובות וכו', עשה באלהיהם, הרג בכוריהם, שבזה מפרש שקדם 'עשה באלהיהם' ורק אח"כ 'הרג בכוריהם', וא"כ מה טעם יש להרג את משמשי הע"ז אחר שבטל את הע"ז.

ונראה לבאר, שאכן מתחלה עשה ה' שפטים באלהיהם ורק אח"כ מתו הבכורים. ואף שהמבטל ע"ז בטל משמשיה, נראה שזה רק בחפצים דוממים, אבל בכני אדם אין שייך לומר זאת, והם אינם בטלים בבטול הע"ז. או שנאמר, שאף שמן הדין א"צ לבטל את משמשי הע"ז אחר שהתבטלה הע"ז עצמה, אבל המחמיר לבער גם את משמשיה, הרשות בידו ודבר טוב עושה. ומטעמים אלו הרג ה' את בכורי מצרים, אף אחר שבטל את הע"ז עצמה.

ומה שהקדים כאן הפסוק את מיתת הבכורים לשפטים שעשה ה' באלהיהם, יש לומר שפונת הפסוק היא "ומצרים מקברים את אשר הפה ה' בהם כל בכור" על אף שכבר קדם "ובאלהיהם עשה ה' שפטים". ולכאורה די היה בזה, בכל זאת הרג ה' את הבכורים, או מטעם שבני אדם המשמשים את הע"ז לא מתבטלים בבטול הע"ז, או שהחמיר ה' בבטול משמשי הע"ז והפה גם אותם. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

בין המצרים

שני לוחות הברית

רבי ישעיה הורוויץ זצ"ל

כל המרבה להתאבל זוכה לאור גדול

מדברי נביאים וכתובים ומדברי רבותינו ז"ל בתלמוד ובמדרשים ובזוהר, נתבאר גדל החיוב המטל להתאבל על חרבן בית המקדש ועל הגלות. וטעם הענין

אבל באמת דכל מה שהיה בכחו של רבי פנחס בן יאיר לבקע הנהר, נמשך רק על ידי גס של קריעת ים סוף, שעל ידי שהקב"ה חלק את הים לפני משה ובני ישראל, אז הושם טבע זו בפריאה דהים: חלק לפני צדיק גם בדורות הבאים, אבל עקר הנס היה בקריעת ים סוף, ומפני זה עצמו לא נחס אלקים דרך ארץ פלשתים רק דרך הים, כדי שיקרע להם הים ויושם טבע זה בפריאה, כדי שגם דורות הבאים אחריהם פשיצו ורכו לקריעת הים יוכלו לעשות על ידי כח זה של קריעת ים סוף, וזה המכונן גם בשאר המפסעות והנסים שהקב"ה עשה עמהם.

והנה בני ישראל היו סוכרים שלכך נקרע הים מפני שלא היה דרך אחרת לילך, והדרך היה גורם להם הנסים הקורות אותם. אבל האמת היא אדרבה להפך, שעל ידי שהקב"ה רצה לעשות הנסים האלה כדי שיושם טבע זה בפריאה, לכך סוכב אותם בדרכים אלו כדי שיבואו לאלו הנסים.

וזה שאמר וכתב משה את מוצאייהם למסעייהם, דהינו שבני ישראל סברו שכל 'מוצאייהם' שקרה אותם הוא מפני 'למסעייהם', דהינו שהמסע והדרך גרמו לזה. אבל על פי ה', דהינו שפונת הקדוש ברוך הוא לא כן היה, אלא **מסעייהם למוצאייהם** דהינו שכל 'מסעייהם' והדרך שהלכו בו, היה התכלית מפיון למוצאייהם כדי שיהא להם הנסים בחק הטבע ויועיל גם לדורות הבאים.

ומצרים מקברים את אשר הפה ה' בהם כל בכור ובאלהיהם עשה ה' שפטים (לג)

(ד)

מעשה אורג

רבי עקיבא הנהג זצ"ל

אלו עשה באלהיהם ולא הרג בכוריהם דהינו

מפסוק זה הקשה רבי אהרן יוסף קורץ בספרו 'זקן אהרן' על הנאמר בהגדה של פסח, 'אלו עשה באלהיהם ולא הרג בכוריהם, דהינו, הרי שקדם 'עשה באלהיהם' ואח"כ 'הרג בכוריהם', ואלו מהפסוק נראה שהיה להפך.

ותרין, שמכרחים אנו לומר כסדר הפסוק, שקדם מתו הבכורים ורק אחר כך עשה ה' שפטים באלהיהם. וזאת ע"פ המבאר בדברי חז"ל (עי' ירושלמי מגילה פ"א ה"א, וזוה"ק רע"מ פר' פנחס דף רנא ע"א), שהבכורים מתו בגלל שהיו משמשי עבודה

בנין שלמה

רבי שלמה הכהן זצ"ל

רמז למנהגם של תלמידי חכמים המתנזרים מבשר וזיו כל ימי המצרים

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאֵשֵׁי הַמַּטּוֹת (ל ב). מה שכתוב 'אל ראשי המטות' דוקא, נראה דיש לרמוז בזה למה שכתב הטור (או"ח סי' תקנא) דמנהג אשכנז דהיחידים מתענים מבשר וזיו כל הימים שבין י"ז בתמוז עד תשעה באב כדי להתאבל על ירושלים, ועוד שאז בטלו הקרבנות.

ואם כן יש לומר פיון דלמעלה סליק מפרשת קרבנות, ולכן מתחיל בפרשת המטות לרמוז דלאחר החרבן דבטלו קרבנות, ראוי דראשי המטות דהינו תלמידי חכמים ידרו נדרים ולקבל על עצמן בגמים אלו להתענות מבשר וזיו ולא יחל דברו.

ואינו כשאר נדרי אסור דקיימא לן דאסור לקיימו, אבל הכא אדרבא מצוה

לא יחל דברו ככל היצא מפיו נעשה (ל ג)

בליל שבת קדש פרשת חקת תשנ"ד, עלה בסערה השמימה הרה"ק השפע חיים מקלויזנבורג זיע"א, במוצאי שבת קדש נסעתי מארצות הברית להלוניה שהתקיימה בנתניה, והגעתי לארץ הקדש ביום ראשון לעת ערב.

ביום שני בבקר נסעתי לירושלים עיר הקדש במטרה להתפלל בכתל המערבי ולהשתתף בשעור בישיבת שער השמים, ומשם לשדה התעופה לחזר לארצות הברית. בדרך עברתי בישיבת אהבת שלום, לפגש את ראש הישיבה שם.

בפתח הישיבה נגש אלי יהודי שהבחין שקרעתי את חליפתי על הרבי, ושאל אם אני חסיד צאנז, עניתי בחיוב וכי הגעתי לארץ הקדש ליום אחד להלוניה וחוזר עוד הערב לארצות הברית, והוא אמר שברצונו לספר לי מעשה נורא מהרבי מצאנז.

אמרתי שאני ממחר ורוצה להספיק את השעור ומשם לשדה התעופה, וראשי כל עמי כי אני עני ביותר, אבל הוא הפציר בי שרצה לשלח את ספורו שיתפרסם בעתון, עכשו שהוא פגש בי, הוא רוצה לספר לי ואני אפרסם אותו. יהודי זה התחבא בתחלת מלחמת העולם

לקיימו דכתיב (תהלים קטו יח) 'נדרי לה' אשלים', דאצל הקדוש ברוך הוא חשוב כאשים וכניחוחים, דעל ידי התענית לבו נכנע ונשבר, וזה חביב להקב"ה יותר מכל הקרבנות, וכמו דאמרינן בסנהדרין (ג.כ.ג.) [וכו'].

וזהו דבחלוק הסדרות שאנו קורין, מגיע לעולם פרשת ראשי המטות בין המצרים אחר י"ז בתמוז, דהמסדרים כונו בזה לרמוז ולהזהיר על תלמידי חכמים שיזרו עצמן להתענות מבשר וזיו מ"ז בתמוז עד תשעה באב.

אזור אליהו

רבי אליהו לרמאן זצ"ל

תשובת המשקל שלא לאכל בשר מראש חדש אב

והנה מחמת שעקר המסעות קורין בין

המצרים לזאת נתפשט המנהג בין ישראל קדושים שלא לאכל בשר מראש חדש עד אחר תשעה באב, כי מ"ז בתמוז עד ראש חדש יש י"ב ימים, והנה חנניה הי"ב היה בקברות התאונה שהתאוו לאכל בשר, לזאת מיום הי"ב מבין המצרים עושים אנו תשובת המשקל שלא לאכל בשר.

ארץ צבי

רבי אריה צבי פרומר זצ"ל

למוד הלכות המועדים בימי המצרים

מקבלני כי בימי המצרים נכון ללמוד הלכות מועדות. ונראה כי ג' שבועות אלו מכסים על הארת ג' המועדות שלא יופיעו ויאירו על כל ימות השנה, ועל ידי למוד הלכות מועדות מסלק ההעלם, ויוצאת שוב לאורה הארת הימים הטובים.

מעשי צדיקים

השניה בקלויזנבורג, ומאחר ולא היו בידו אשורים להתגורר בהונגריה, נאלץ להחליף את מקום שהיתו לעתים קרובות, יום אחד בעודו מתהלך ברחוב, באו כנגדו חילים ופקדו עליו לעצר.

היהודי נהיה חור פסיד, הוא ידע היטב כי אם אין בידו רשיון לשהות במדינה, הוא מעמד להשלח הישר לזרועות הנאצים הצמאים לדם יהודי, הרשעים דרשו לראות מסמך מזהה ואחר שטען שהנירות בביתו, אמרו לו "גלף לביתך", הם צעדו בעקבותיו אל הבית, ומרב צער החלו דמעות זולגות מעיניו.

עודו הולך בא כנגדו רב העיר השפע חיים, והתענן מה ארע, הוא ספר בקצרה את חמרת הדבר, הרשעים בדרך לביתו להוכיח כי אין ברשותו מסמכים, הוציא השפע חיים נירות מכיסו והפטיר, "תראה להם את הנירות שלי", והמשיך בדרכו.

כשהגיעו לבית הוציא האיש את המסמכים שקבל מהרבי והראה להם, הם לקחו את הנירות והסתכלו בהם היטב כשהם מביטים בו ממשכות, אחר החזירו לו את הנירות והמשיכו לדרךם.

במיתו בטוח שהרבי הביא לו את נירותיו, רצה להשיב לרבי את המסמכים אחר ששחרר לנפשו, אף משהביט בהם

השתומם לראות כי הוא אוהז בידו נירות לבנים חלקים, שלא כתוב עליהם מאומה.

הבין האיש כי מדבר בנירות סגליים, ומאז החזיקם בכיסו לשמירה, נסים רבים ראו עיניו בשנות המלחמה ולא פעם היה בסכנת מות, בזכות השמירה של נירות אלו שהחזיק בכיסו כל העת, נצל מקלם.

אחר שנצל מאימת המלחמה בנסים גלויים ועלה ארצה, רצו לגייסו לצבא כרבים מהפליטים שעם עלייתם ארצה נשלחו הישר לשדה הקרב, הוא אמר שיש בידו פטור ומשדרשו ממנו להראות זאת, הוא הראה את הנירות הללו, ומיד פטרוהו.

האיש בקש שאפרסם את המעשה, על כן חשבתי להדפיסו כאן באות ק"ב שהיא בגימטריא אמונה, לצערי מרב יגוני ושבידת לבי על הסתלקות הרבי וכן מחמת שמהרתי אז מאד, שכחתי לשאל שם האיש, אף מדבריו היה נכרים דברי אמת. (דברי חיים זב)

איש כי יזר נדר לה' או השבע שבעה לאסור אפר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו נעשה (ל ג)

לעיר גיעז'ין הזדמן קבצן מחזיר על הפתחים מהעיר וולאז'ין, והאיש

פְּשׁוּט הִיָּה הָאִישׁ וְתַמִּים עִם אֶלְקִינוּ, אִךְ עִם הָאָרֶץ שְׁמַעוּלָם לֹא זָכָה לְלַמֵּד תּוֹרָה, בְּאַחַד הַיָּמִים רָכַשׁ מִבֵּית נָכְרִי כַּמּוֹת גְּדוּלָה שֶׁל בְּגָדִים יְשָׁנִים וְכַלִּים שְׁבוּרִים. כִּשְׁהִגִּיעַ לְבֵיתוֹ הִתְחִיל בְּמִיּוֹן הַמוֹצָרִים, כְּלִי נַחֲשֶׁת לַעֲרֵמָה אַחַת, בְּרָזַל לְשִׁנְיָה, וּבְגָדִים לְשְׁלִישִׁית.

בְּעוֹדוֹ מִמֵּין מִצָּא פֶּסֶל קָטָן שֶׁשָּׁמַשׁ לַעֲבוֹדָה זָרָה, עָשׂוּי נַחֲשֶׁת מִמְּרֻסָּט וּמְלֻכָּף, הוּא הַשְּׁלִיף אֶת הַפֶּסֶל לַעֲרֵמָה הַמֵּיִעֲדָת לְהַמְכֹּר לְסוֹחֵר נַחֲשֶׁת וְהַמְשִׁיף בְּמִלְאַכְתּוֹ. עוֹדוֹ עָסוּק בְּמִיּוֹן הַגְּרוּטָאוֹת שֶׁשָּׁמַע קוֹל עִמוּם הַקּוֹרָא, "יְהוּדִי, יְהוּדִי, לָמָּה תִּזְנִיחַנִּי".

הַקּוֹל הַמוֹזָר עוֹרֵר בּוֹ צְמַרְמָרָת, הַבֵּיט סְבִיבוֹ בְּמוֹרָא לְרֵאוֹת מֵהֵיכָן יֵצֵא הַקּוֹל הַמְּבַעֵית שֶׁכֵּן אוֹתָהּ שְׁעָה הִיָּה הַבֵּית רִיק מֵאָדָם, הַבֵּיט בְּכָל פְּנֵה וְלֹא רָאָה דָבָר, וְסָבַר שֶׁמָּא בְּדַמְיוֹנוֹ שָׁמַע אֶת הַקּוֹל.

חִזֹּר לְמִלְאַכְתּוֹ וְשׁוּב נִשְׁמַע הַקּוֹל חוֹזֵר וְאוֹמֵר, "יְהוּדִי, יְהוּדִי, לָמָּה תִּזְנִיחַנִּי כִּי מִטַּל עַל הָאָרֶץ בְּחֶרְפָּה, רַחֵם עָלַי וְהַקִּימֵנִי בְּחֻמְלָה וְחִנּוּנָה", אִזּוֹ הַבְּחִין כִּי הַקּוֹל יוֹצֵא מִתּוֹךְ עֲרַמַת גְּרוּטָאוֹת הַנְּחֻשֶׁת.

הוּא הַחֵל לִנְבֹר בְּעֲרֵמָה כְּדִי לְבַדֵּק אֶת מְקוֹר הַקּוֹל, וּמִצָּא אֶת הַפֶּסֶל הַקָּטָן שֶׁהַמְשִׁיף לְהַתְחַנֵּן כִּי יָרִים אוֹתוֹ מִתּוֹךְ גַּל הַגְּרוּטָאוֹת, וַיִּנְיֵחַ אוֹתוֹ לְמַעְלָה בְּמִקּוֹם מְקַבֵּד וּמִיָּחָד, "אִם תִּנְיֵחַ אוֹתִי עַל הָאָרֶץ, תִּרְוִיחַ הַיּוֹם כְּפָלִים מֵהַרְגִיל", הַבֵּיטִים הַפֶּסֶל.

הָעֵנִי הַתַּמִּים הַשֶּׁתַּכְנַע מֵהַהֲבַטָּחָה, וְהַנִּיחַ אֶת הַפֶּסֶל עַל הָאָרֶץ, מִשְׁפִּיט לְמִיּוֹן אֶת הַחֶפְצִים שְׁאֵסֹף יֵצֵא לְמִכְרָם, וְאִכּוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כִּפְּלֵ אֶת מִשְׁכָּרְתּוֹ, לְמַחְרַת שׁוּב דְּבַר הַפֶּסֶל, בְּקֶשׁ שֶׁיִּנְקָה אוֹתוֹ מִמְשַׁקְעֵי הַלְּכָלוֹךְ שֶׁהַצְּטַבְרוּ עָלָיו וְאִף הוֹסִיף וְהַבֵּיטִים, "אִם תַּעֲשֶׂה זֹאת תִּרְוִיחַ הַיּוֹם כְּפָלִים מֵאֶתְמוֹל".

אֲחֵר שֶׁרָאָה אִמֶּשׁ כִּיצַד הַתְּקִימָה הַהֲבַטָּחָה, מֵהָרַ לַעֲשׂוֹת כְּדַבְּרֵי וְנִקְהָ וְצַחֲצַח אוֹתוֹ עַד שֶׁהִבְהִיק, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּקֶשׁ הַפֶּסֶל אֲרָגַז מִיָּחָד שֶׁיִּשְׁמַשׁ לוֹ כְּבֵית וְבוֹ יִהְיֶה מְצָב דָּרוֹ קֹבַע, וְשׁוּב הַבֵּיטִים כִּי שָׁכְרוּ יְהִיָּה רַב מֵאֶתְמוֹל, גַּם כָּאֵן לֹא יָכוֹל הִיָּה לְסָרֵב לְבַקֶּשֶׁת הַפֶּסֶל, וְהַהֲבַטָּחָה הַתְּמַמְשָׁה, הוּא הַרְוִיחַ בְּאוֹתוֹ יוֹם סָכוּם נָאָה יוֹתֵר.

בְּכָל יוֹם מִבְּקֶשׁ הִיָּה הַפֶּסֶל דְּבַר נוֹסָף, וְהָאִישׁ מְקַיֵּם, כְּכֹל שֶׁרָבּוּ הַבְּקִשׁוֹת

שֶׁרָר רָעַב כְּבֵד בְּאָרֶץ הַקֹּדֶשׁ, לְחַדְרוֹ נִכְנַס אֶחָד הַמְּלַמְדִים, וְסִפֵּר עַל אֶחָד הַתְּלַמִּידִים הַנוֹהֵג בְּזִיוֹן בְּמִנַּת הַלְּחָם שְׁלוֹ, בְּעוֹד כָּל הַיְלָדִים אוֹכְלִים אֶת מִנַּת הָאֶכָל שֶׁקָּבְלוּ, שֶׁחָק הוּא בְּפֶת שְׁבִיזוֹ, גִּלְגַּל אוֹתָהּ כְּאֵלוֹ הַיְתָה כְּדוֹר מְשַׁחֵק, וְאִף בְּעֵט בָּהּ.

הַמְּנַהֵל הַמְּזַעֵזַע קָרָא לְתַלְמִיד לְבַרוֹר, הִיָּה זֶה מַחְזֶה קֶשֶׁה אִף בַּיָּמִים כְּתוֹקוֹנָם, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בְּאוֹתָם יָמִים שְׁרַבִּים סָבְלוּ חֶרְפַּת רָעַב, הַתְּלַמִּיד הַתְּנוּצַל וְהַבֵּיטִים עַל אֲתֵר כִּי הַדְּבָר לֹא יִשְׁנָה.

לֹא חִלְפוּ יָמִים סְפוּרִים, וְהַתְּלוּנָה חֲזָרָה שׁוּב, שׁוּב נִקְרָא הַתְּלַמִּיד וְהַבֵּיטִים כִּי יוֹתֵר לֹא יַעֲשֶׂה זֹאת, וְאִף הַסְּבֵר לוֹ כַּמָּה מִן הַכַּעוֹר יֵשׁ בְּמַעֲשֵׂה זֶה, בַּיָּמִים שֶׁכַּמְעַט וְאִין מֵה לְאֵכָל.

מִשְׁנַתְּפֵס הַתְּלַמִּיד בְּשְׁלִישִׁית, הוּא נִזְרַק מִיַּד לְבֵיתוֹ וְאָבִיו נִקְרָא אֶל הַתְּלַמִּיד תּוֹרָה לְבַרוֹר, הָאֵב הִגִּיעַ אֶל מִשְׁרְדוֹ שֶׁל הַמְּנַהֵל וּבִקֵּשׁ לִידַע אוֹתוֹ בְּנִתּוֹן שְׁלֹא הִיָּה יְדוּעַ לוֹ, "בְּרַצּוֹנִי לְגַלוֹת לָכֶם פֶּרֶט מֵעֵנִי שֶׁהַתְּגַלָּה לִּי", פֶּתַח וְסִפֵּר.

"בְּבֵיתִי" לְאַחֲרוֹנָה שׁוֹרֵר רָעַב כְּרַבִּים מִבְּתֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַת הַזֹּאת, הַחֵלֶט בְּלִית בְּרָרָה כִּי הַיְלָדִים הַהוֹלְכִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה יִקְבְּלוּ מִנַּת מְזוֹן זְעוּמָה, הַגַּם שֶׁבְּבֵית לֹא יִשָּׂאֵר אֶכָל, אִף הַיְלָד הַזֶּה הַחֵלִיט כִּי בְּאִפְשָׁרוֹתָיו לְסַבֵּל אֶת הָרָעַב, וּמוֹטָב שֶׁאֲחִיו הַקָּטָן יִקְבַּל אֶת מִנַּת הָאֶכָל בְּמִקּוֹמוֹ.

כְּדִי שְׁלֹא יִבְלַט הַדְּבָר, הַחֵלִיטוּ שְׁנִיָּהם כִּי מִדֵּי יוֹם בְּשַׁעָה קְבוּעָה יִמְתִּין הַקָּטָן מֵאַחֲרֵי גְדֵר הַתְּלַמִּיד תּוֹרָה, בְּעוֹד אֲחִיו הַלּוֹמֵד בְּתַלְמוּד תּוֹרָה יִשְׁחַק כְּבִיכּוֹל בְּמִנַּת הַלְּחָם שְׁלוֹ, וְיִבְעֵט בָּהּ עַד שֶׁתַּעֲוֹף אֶל מֵאַחֲרֵי הַגְּדֵר הַיִּשְׂרָאֵלִי לְיַד הָאֵחַ הָרָעִב". הַמְּנַהֵל הִיָּה הַמוֹם מֵאֲשֶׁר שָׁמַע, הוּא צִפֵּה לְתִשׁוּבוֹת רַבּוֹת וּמְגוּנוֹת, אִךְ לֹא לְתִשׁוּבָה מַעֲיָן ז'. (מִבְּנֵי בֵית וַעֲד)

וְהוֹרֶשְׁתֶּם אֶת כָּל יִשְׂבֵי הָאָרֶץ מִפְּנִיכֶם וּבְאֲדָתְכֶם אֶת כָּל מִשְׁבִּיתֵיכֶם וְאֶת כָּל צִלְמֵי מִסְכַּתְכֶם תֵּאַבְדוּ וְאֶת כָּל בְּמוֹתֵיכֶם תִּשְׁמִידוּ (לֵב נב)

בֵּין אֲנָשֵׁי הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית בְּקוֹשֻׁטָא שְׁבִטוֹרְקִיָּה, הִיָּה עֵנִי מְרוּד שֶׁלְּפָרְנִסְתּוֹ הַסְּתוּבָב מִבֵּית לְבֵית וְרָכַשׁ סְחָבוֹת, כְּלִים יְשָׁנִים וְשְׁבוּרִים, וְחֶפְצִים אַחֲרִים שֶׁבְּעֲלִיָּהֶם בְּקֶשׁוֹ לְהַפְטֹר מֵהֶם, אַחֲרַי הִיָּה מוֹכֵר אוֹתָם בְּפְרוּטוֹת, כִּי עֵבֵר שְׁנַיִם רַבּוֹת בֵּין בְּתֵי יְהוּדִים וְעַרְלִים, וּפְרִנְסַת בְּדַחַק רַב אֶת בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ.

כִּילֵי וְקִמְצוֹן גְּדוֹל, בְּהִגִּיעוֹ לְנִיעוּז'וֹ הִיָּה תַּחַת יָדוֹ שְׁמוּנִים רוּבָל בְּמִזְמָנִים אוֹתָם קִבֵּץ מִבֵּית לְבֵית, וּבְנִיעוּז'וֹ אֶבֶד לוֹ כִּיסוֹ עִם כָּל הַמַּעוֹת.

מֵרֵב עֲגַמַת נֶפֶשׁ הַתְּהַלָּף הָאִישׁ בְּרַחוּב וְזַעַק בְּקוֹל מֵר, "אִם לֹא אֶמְצָא אֶת הַמַּעוֹת מִכְרָח אֲנִכִי לְמוֹת, כִּי אִיךָ אֲרָאָה בְּעֵינַי אֶת אֲשֵׁתִי וְאֶת בְּנֵי בְעַת שֶׁאֶמְצָא אוֹתָם בְּעֵינַי וּבְחֶסֶר כָּל".

יַעֲזוּ לוֹ אֲנָשֵׁי הָעִיר שֶׁיִּלְךְ לְהַתְּפַלֵּל עַל אֵהָל הַרְה"ק **רַבִּי זִינְעֵר מְלִיּוּבְאוּיִטְשׁ** זִיע"א הַטְּמוּן בְּעִיר, וְהַגַּם שֶׁהִיָּה מֵאֲנָשֵׁי וְלֹאז'וֹ וְלֹא הָאֲמִין בְּדַבְּרִים אֵלוֹ, הַדְּחַק לְחַצוֹ עַד שֶׁהִלָּךְ לְקַבֵּר הַרְבֵּי וְצַעַק שֶׁם כְּאֲשֶׁר הַכְּרִיז בְּרַחוּב הָעִיר.

לְבַסוּף עָמַד עַל צִיּוֹן הַרְבֵּי וְנָדַר שְׁאֵם יִמְצָא אֶת הַמַּעוֹת, יִפְרִישׁ מִמַּעוֹתָיו חֲמִשָּׁה רוּבְלִים עֲבוּר לְחָם לְעַנְיֵי וְלֹאז'וֹ, וְחֲמֵשׁ רוּבָל נוֹסְפִים יִתְרַם עֲבוּר אֵהָל הַרְבֵּי לְצַרְךָ שְׁמוֹן לְמֵאוֹר.

מִיָּד אַחֲרֵי כֵן יֵצֵא לְרַחוּב הָעִיר, וְהַבְּחִין מִרַחוּק בִּיהוּדִי מוֹצֵא מִצִּיאָה בְּרַחוּב, מִשֶׁהַתְּקַרֵּב זֶהָה אֶת הַכִּיס שְׁלוֹ עִם הַמַּעוֹת, הוּא נִגְשׁ אֶל הָאִישׁ וְנִתְּן סִימָנִים מִבְּהִקִּים, וְהַמוֹצֵא הַחֲזִיר לוֹ אֶת מַעוֹתָיו בְּשִׁלְמוֹת.

מִיָּד אַחֲרַי שֶׁמְצָא אֶת כִּיסוֹ עִלָּה הָאִישׁ לְבֵית רַבָּה **שֶׁל נִיעוּז'וֹ רַבִּי מְנַחֵם נַחוּם שְׁנִיאֹרְסוֹן** זצ"ל שֶׁהִיָּה בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי דוֹבְעֵר, וְסִפֵּר אֶת כָּל מַעֲשֵׂה הַכִּיס וְאֶת נְדָרוֹ אֲשֶׁר נָדַר בְּעַת צָרָה.

אָמַר לוֹ הַרְב, "לְשֵׁם מָה בָּאת אֵלַי, וּמָה בְּקִשְׁתָּךְ עוֹד", וְהוּא עָנָה, "מִנְדְּרֵי שֶׁאֲתוֹ חֲמֵשׁ רוּבָל לְחָם עֲנִיִים, אֲנִי מְבַקֵּשׁ לְחַזֵּר לְגַמְרֵי וְלֹא אֲתוֹן אִף פְּרוּטָה, וְאֵלוֹ הַחֲמִשָּׁה רוּבָל שֶׁנִּדְרַתִּי לְצִיּוֹן הַרְבֵּי עֲבוּר שְׁמוֹן לְמֵאוֹר, לֹא אֲתוֹן כִּי אִם רוּבָל אֶחָד", שֶׁחָק עָלָיו הַרְב וְהַפְטִיר, "וְאִם גַּם הַרוּבָל לֹא יִתֵּן לְשְׁמוֹן לְמֵאוֹר, יֵאִיר לְאָבִי גַם לוֹלֵי הַשְּׁמוֹן שְׁלוֹ". (סִיפּוּרִים נוּרָאִים)

וְהֵייתֶם נְקִיִּים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל (לֵב נב)

סִפֵּר רַבִּי אַבְרָהָם גִּיְהוּבֹבְסְקִי זצ"ל **רֵאשׁ יִשִּׁיבַת טְשֶׁעְבִּין**, אֶת אֲשֶׁר שָׁמַע מִפִּי ר' מִשֶּׁה אוֹיִבֵיב מִצְאָצְאִי הַנַּחֵל אֲשֶׁכּוֹל וּמִיּוֹצְאֵי אֲשֶׁכְּנוֹ, הִלָּה שָׁמַשׁ כְּמִנְהַל תְּלַמּוּד תּוֹרָה בְּפֶתַח תְּקוּנָה, וְהוּא סִפֵּר מֵאֲרַע שָׂאֲרַע בֵּין כְּתֻלֵי בֵית סִפְרוֹ.

בְּתַקִּיבָה בָּהּ כְּהוֹן כְּמִנְהַל בֵּית הַסִּפֵּר פְּרָצָה מִלְחַמַת הָעוֹלָם הָרֵאוּשׁוֹנָה, בָּהּ

יהודי העיר שראו כיצד לא הסס לרגע ובידיו ותר על כל רכושו כדי לא להנות מעבודה זרה, ואף זכרו היטב כיצד דאג להם בימי עשרו ועסק בגמילות חסדים ובצדקה, השיבו לו כגמולו ודאגו לכל מחסורו. (פאר מקדושים)

צו את בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם באים אל הארץ כנען ואת הארץ אשר תפל לכם בנחלה (לד ב)

בחרף תרע"ח, הכרזה מטעם ממשלת בריטניה הצהרה המאשרת את זכותם של היהודים להתישב בארץ ישראל, כאשר הודיעו **לחפץ חיים** זיע"א על שמחתם של רבים מישראל בהצהרה זו, פרץ בבכי מר והתנפח בדמעות חמות.

לסובביו הסביר את צערו העמוק, "הקדוש ברוך הוא הבטיח לנו (בראשית כח יד) 'ופרצת ימה וקדמה', הבטחה זו היא שטר בטוח, אשר ללא כל ספק הקדוש ברוך הוא יפרענו במועדו.

כעת באים אנשים ומוסרים אותו לגובינא תמורת אחוז קטן, שמחים הם ב'הצהרה' כאלו כבר באה הגאולה השלמה, ליותר מזה אינם זקוקים, ליותר אינם מצפים", והמשיך לבכות. (החפץ חיים חיי ופועלו)

את אדני צנה ה' לתת את הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צנה בה' לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנתיו (לד ב)

מספר היה רבי שמואל שמעלקע קליין **מסעליש** זצ"ל בעל צרור החיים המבאר אודות דודו זקנו הרה"ק רבי **שמלקא מניקלשבורג** זיע"א, שדרכו היה שבכל עת שבאו לפניו בעלי דין לדין תורה היה יושב מעטף בטליתו על פניו ולא ראה את הבעלי דינים, רק טענו כראובן ושמעון ואחר שמיעת הטענות היה פוסק ואומר מי הזכאי ראובן או שמעון, ולא ידע מי היו הבעלי דינים.

פעם באה לפניו אשה לדין ואחר שהתחבה בדינה אמרה בתרעמת, "לא מצינו בתורה כי בעת שבאו בנות צלפחד לפני משה רבנו עליו השלום, הוא היה יושב וטליתו על פניו", השיב לה הרבי מניקלשבורג, "אין אני משה רבנו, ואין את מבנות צלפחד". (צרור החיים המבואר)

אמר נא לי את האמת ולא תכחש, כי בכחי לגלות את הדבר גם אם תנסה להסתירה מפני", לשמע הדברים התקיימים נכנע האיש, וגלה את האמת הנוראה.

שמע רבי יאשיהו ושאל, "האם אתה עדין יהודי המאמין באמונה שלמה בבורא עולם ובתורתו הקדושה", והלה שלא הבין פונתו השיב, "יהודי אני בן בנו של יהודי ומאמין בה' אלקינו ובתורתו אמונה שלמה, בכל יום אני מתפלל ומיחד 'שמע ישראל', אוהב תלמידי חכמים מוקירים ומכבדים, ויזכירו מעשי כי אמת אני דובר".

ואם יציעו לך עשר כדי שתעבד עבודה זרה, האם אכן תעבד עבודה זרה", שאל, "חס וחלילה, אם יציעו לי כל כסף וזהב שבעולם, לא אעבד עבודה זרה להשתחוות לפסל יציר אדם", ענה העשיר.

אם כה, הראה לי את הצורה שהביאה לך את העשר הזה", בקש הרב, הלכו שניהם אל ביתו המפאך של העשיר, שם הובילו אל הבית המיוחד שבנה לאותו פסל, והצביע על הארון המפאך שבנה עבורו.

תפס רבי יאשיהו בפסל והשליכו בחבטה ארצה, אחר פקד על בעל הבית להביא פטיש והחל לחבט ולרסק את הגלול, משסים להעבירו מן הארץ נפנה אל בעל הבית ואמר, "ידע לך כי כל המצוות הרבות שקימת מיום שהתעשרת, היו מכספי עבודה זרה שהם אסורים בהנאה.

מאתר ושוגג היית ולא מזיד, לא תענש על העבר, אך אם חפץ אתה שלא לאבד את זכותיך, עליך לאבד ולהשמיד את כל הרכוש שהגיע אליך מעבודה זרה, אחר שתשרף ותשמיד את כל נכסיה, יסיע לך הקב"ה וימציא לך מחסורך בהתר, שכן גלוי וידוע לפניו כי מאהבתו ומיראתו היו כל מעשיו לשם שמים, וירדפת לקים מצוותיו באהבה ובחשק.

שמע זאת העשיר ונחרד לשמע התועבה שהכניס לביתו והעשירה אותו עשר רב, מיד רץ לקיים את מצות הרב וללא שהיות שלח אש בנכסיו שאכלה את ביתו רכושו וכל אשר לו, מאותו היום שב לעסוקו השון, בסחר גרוטאות ובלואי סחבות.

והוא צית ועשה, גדלה משכרתו, הדרישות של הפסל יחד עם ההבטחות גדלו מיום ליום, והכסף הרב שצורם לכיסו, סמא את עיניו ואטם את לבו.

לא ארכו הימים והאיש הקים לפסל בית מיוחד, ובו דוכן מכבד ונר תמיד הדולק לפניו, כשם שביתו של הגלול היה נאה ומקודר, כך גם האיש עצמו מהכספים הרבים שהחלו לזרם אליו רכש בית מפאך וגדול, שכל רואיו התפעלו מיפיו.

למרות העשר לא שכח האיש מנין בא והרבה בצדקה ובגמילות חסדים, כשהוא זוכר כי בעבר הלא רחוק היה דל ואביון החי באשפות, אנשי העיר דברו בהתפעלות על האיש שעלה מביב השופכין והפך לעשיר גדול, מבלי שידיעו את הסוד הנורא המסתתר מאחוריו.

את דבר הפסל נצר האיש בלבו ואף לאשתו לא גלה מאומה, לכל המתענגים לפשר התעשרותו הפתאומית, השיב כי הכל בחסדי ה' יתברך ששנה את מזלו ומאשפות ועפר הרימו, בביתו יחד בית מושב לתלמידי חכמים, אליו הגיעו מדי יום עשרה לומדים שזכו בסיום הלמוד לסעודת מלכים ולמענק כספי הגון.

אתר תקופה הזדמן לעיר רבי יאשיהו פינטו זצ"ל, בעל שו"ת נבחר מכסף ופרוש הרי"ף על עין יעקב, מששמע על הגביר החדש שביתו משמש כבית ועד לחכמים, והוא מרבה בצדקה ובגמילות חסדים, הגיע לביתו ונוכח כי אמת הדבר.

בעל הבית קבלו בכבוד גדול, הזמינו ללמד בשיבה עם התלמידים, ואף לסעודה המפארת בסיומו של יום, הביט רבי יאשיהו בפני האיש והשתומם, חכמת אדם תאיר פניו (קהלת ח א), אך על זה נפר שהוא עם הארץ גמור ולא בקי במסחר ובעסקים, אם כך מהיכן העשר הרב.

הוא התענגן אצל סובביו לפשר הדבר, והם ספרו כי בעבר היה האיש סוחר גרוטאות עני, לפתע התמזל מזלו והתעשר באחת ואיש אינו יודע מנין, רבי יאשיהו חש צורך לרדת לשרש הענין, כדי לפתור את התעלומה.

כשהגיע להפרד ממארחו פנה אליו ושאל, "כיצד הגיע אליך כל העשר הזה,

פרשת מטות

המטים את הדינים

אכזבה קשה הייתה מנת חלקו של ר' חיים יעקב דייטש עם בואו להיכל קדשו של רבו הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זיע"א, בנו של הרה"ק רבי חיים מצאנז, בעל 'דברי חיים' זיע"א. סבור היה שכחסידי ותיק ונאמן תינתן לו מיד רשות הכניסה אל חדרו של הרבי, בצרה גדולה הוא מצוי והוא חייב נואשות את עצתו וברכתו של הרבי, אלא שהמשמש המסור, הרה"ח רבי צבי אלימלך דים, הוא הקרוי בין החסידים בכינויו: ר' הערש מיילך, חסם בפניו את הדרך והודיעו כי הרבי הורה כי איש לא ייכנס אליו היום.

הבין ר' חיים יעקב את אשר לפניו ונתן 'מטבע' הגון למשמש בקודש, 'גבאות געלט' כדרכם של חסידים המבקשים להנות את עבדי המלך, ואמר לו: דע לך כי עומד אני במצב של סכנת נפשות ממש! חיי מוטלים בסכנה כי בצרה גדולה אנחנו! עשה נא עמדי חסד ואמת ותן לי להיכנס אל הקודש פנימה.

אכן יודע אני, המשיך ר' חיים יעקב בקול בוכים, שרבינו אסר עליך להכניס אליו אנשים, אולם מבקש אני ממך בכל לשון של בקשה ותחנונים כי תואיל נא לבקש רשות עבורי באופן יוצא מן הכלל. מוכרח אני לקבל את ברכת רבינו. דע לך כי זמני מוגבל מאד, מוכרח אני לעלות עוד היום על הרכבת הנוסעת מראצפערט אל העיר 'קליינוורדיין', ואין אני יכול להתמהמה כאן. פתחו לי שערי צדק, אבוא במ לקבל מאת הקודש ברכת דברי ישועה ורחמים.

הכאב היה ניכר על פניו של ר' חיים יעקב, הפחד נשמע היטב מקולו, וכל גופו רטט בחוסר אונים. ר' הערש מיילך, המשמש המסור ידע כי עת לעשות הוא עתה, וכי לעת כזאת הוא שהגיע למלכות. עליו להיכנס אל הרבי ולבקש ממנו כי יואיל נא לקבל את ר' חיים יעקב באופן יוצא דופן.

ר' חיים יעקב עמד מאחורי הדלת הנעולה והקשיב לחילופי הדברים בין הרבי הקדוש לבין משמשו. ר' הערש מיילך פנה לרבי ואמר: ר' חיים יעקב הגיע לרבי והוא צריך להיכנס אל הרבי באופן דחוף: יש לו עניין של סכנת נפשות. והרבי עונה לו: וכי לא אמרתי לך שאין רצוני לקבל היום שום אדם. ר' הערש מיילך מנסה להצטדק: רבי, אין זה עניין של מה בכך. חרב חדה מונחת על צווארו של ר' חיים יעקב, שהוא מהחסידיים היותר נאמנים של חצר הקודש, ושמן נוכל להכניסו לפני משורת הדין.

אך הרה"ק רבי שלום אליעזר נשמע החלטי ביותר: אחת אמרתי וממנה לא אשוב, אין רצוני ששום אדם, יהיה מי שיהיה ותהיה הסיבה

אשר תהיה, שייכנס היום לחדרי. מתרה אני בך ומזהירך פעם נוספת שתעמוד על המשמר בכל תוקף שאף אדם לא ייכנס אל חדרי.

ליבו של ר' חיים יעקב נפל בקרבו. איש חסיד הוא מדורי דורות. שנים רבות שהוא נוסע להרה"ק רבי שלום אליעזר, וקודם לכן, גם היה נוסע לאביו הרה"ק הדברי חיים, והנה עתה הרבי מסרב לראות את פניו. ולא בביקור שגרתי, כי אם בשעה קריטית עבורו, כשהוא בצרה גדולה וסכנה איומה מרחפת עליו.

ר' הערש מיילך יצא מלפני הרבי, ממחר לנעול את הדלת אחריו. ככל שר' חיים יעקב הפציר בו להשאיר את הדלת פתוחה, והוא יכנס אל הרבי מבלי שהמשמש יכניסו או כל עצה אחרת מסוג כזה, הקשיח ר' הערש מיילך את פניו ואמר: אל תטעה לחשוב שאין רחמי נכמרים עליך, בפרט שידיד טוב אתה לי וחסיד נאמן לחצר הקודש, אולם גזירת הרבי חזקה עלי, ובוודאי הרבי ברוח קדשו יודע את אשר הוא עושה. כך שלא זו בלבד שאיני יכול להכניסך, אלא שעלי גם לעמוד ולשמור שלא תהין להיכנס בשום אופן שבעולם.

ופני ר' חיים יעקב החווירו. המשמעות של הדברים הייתה ברורה לו: הרבי מסרב לראותו בשל כך שאין בידו לעזור לו. אבוד הוא לחלוטין. אם גם הרבי מסרב להושיעו, אין לו כל סיכוי שבעולם להישאר בחיים.

הסנדלרים המומחים של ארץ הונגריה לא ידעו את נפשם. היה זה בשנת ת"ש כששלטונות הונגריה קבלו החלטה דרקונית לפיה ייאסר שימוש בסוג עור מסויים שהיה מותאם במיוחד עבור עשיית סוליות נעליים ומגפיים. הסוליה עליה נמצא כובד המשקל של האדם צריכה הייתה להיעשות מעור מיוחד ומשובח, עבה במידה הנכונה, וכזו שיכולה להישמר לאורך זמן.

השלטונות ההונגריים העדיפו לנווט את העור המשובח אל בתי החרושת הצבאיים ולייצר מהם מגפיים גבוהים עבור החיילים ההונגריים. תופי המלחמה כבר הלמו בארצות אירופה, ההיערכות למלחמה שבוודאי תבוא הייתה בעיצומה, והשלטונות ידעו שמגפיים איכותיים לחיילים הם מאבני היסוד של צבא מאורגן ומסודר.

בד בבד עם ההודעה הרשמית כי אסור יותר להשתמש עם אותו סוג עור משובח בשוק האזרחי החל מסחר שחור תוסס של הברחת עורות ממדינות סמוכות ומכירתם במחירים מפולפלים. גם ר' חיים יעקב, סוחר עורות ותיק, היה שותף בעסקי הברחות אלו ובמקום סתר

בחנותו החזיק כמות נכבדה של עורות כאלו אותם מכר לסנדלרים שלא יכולים היו לוותר על סוליות משובחות לנעליים אותם ייצרו.

ביום מהימים נכנס סנדלר גוי אל חנותו של ר' חיים יעקב, ובפנים תמימות ביקש לרכוש רצועת עור שכזאת בכמות שתספיק להתקנת שלשה זוגות של נעליים; נכון הוא לשלם את המחיר היקר שעורות אלו עולים ובלבד שהנעליים היוצאות מתחת ידו יהיו עשויים כתיקונם. ר' חיים יעקב ניגש אל מקום הסתר בו החזיק את העורות, מדד לו רצועת עור מתאימה, נקב במחיר הרצוי, והגוי שלשל אל ידיו את המטבעות, לא בטרם שביקש וגם קיבל חשבונית מסודרת על הקניה שביצע.

הסנדלר הרשע, גוי שונא ישראל, לא המתין אפילו רגע. עם רצועת העור שקנה והחשבונית הברורה המעידה כי הוא רכש את העור האסור אצל ר' חיים יעקב, פנה תיכף אל תחנת המשטרה המקומית והציג בפניהם את הראיות המפלילות. ליותר מזה לא היו צריכים מפקדי המשטרה המקומית, והם שלחו להודיע לר' חיים יעקב כי הוא מוזמן להופיע מחר בבית המשפט בעיר ברגסס לדיון מהיר בעניינו.

את המשמעות של זימון זה ידע ר' חיים יעקב היטב. אדם שנתפס סוחר בעור האסור נחשב כמי שפוגע במכונת המלחמה ההונגרית ומבקש להזיק לה. אין זה עבירת מס של ימים כתיקונם. זו עבירה חמורה שבחמורות בספר החוקים של הונגריה, ועונש של עבירה כזאת, אם הוא אכן ימצא אשם בה, הוא הנורא מכל רח"ל.

ביודעו כי כלתה אליו הרעה מאת השלטונות שישו ושמוחו לתפוס יהודי בעבירה שכזאת ולהענישו כהוגן, מיהר ר' חיים יעקב ללכת אל רבו הקדוש רבי שלום אליעזר מראצפערט ולבקש רחמים כי ימתק מעליו הגזירה הנוראה המאיימת עליו. אלא שכפי שכבר סיפרנו, הופתע ר' חיים יעקב לשמוע כי דלתו של הרבי נעולה, אין יוצא ואין בא. ככל שהשתדל אצל המשמש בקודש ר' הערש מיילך לא נשא פרי, והמשמש הנאמן עמד איתן בהחלטתו לצייט לדברי הרבי ולשמור כי איש לא ייכנס אליו.

את הדרך לברגסס, שם שכן בית המשפט שעמד לדון בעניינו, היה ר' חיים יעקב צריך לעשות בשתי רכבות: רכבת אחת הנוסעת אל העיר 'קליינוורדיין', משם היה עליו לעלות לרכבת אחרת הנוסעת לעיר ברגסס. הרכבת האחרונה שיצאה מברגסס אל קליינוורדיין הייתה בשעת ערב מאוחרת, ור' חיים יעקב היה מוכרח לעלות עליה אם אכן היה ברצונו להתייצב בזמן בבית המשפט. בקליינוורדיין היה על ר' חיים יעקב לשהות בשעות הלילה,

כל קשר לטענה זו. אין בנמצא בעולם חשבונית שלי על מכירת סחורה אסורה, ואם מישהו יראה כזאת - בוודאי שהיא מזויפת. אני מאמין בשלטונות החוק שהם בוודאי יזהו מיד שמדובר בחשבונית מזויפת, ולכן אין לי ספק שלא תבוא לכאן שום הוכחה מפלילה.

השופט החל להתבלבל מעט מול שוויון הנפש של ר' חיים יעקב, אולם הוא אמר: אין לנו ברירה כי אם להמתין לבואו של השליח. אזי נוכל לראות האם אכן מעשה שהיה כך היה או שמא עלילת שווא היא. ור' חיים יעקב מחרה מחזיק אחריו ואומר: בוודאי ובוודאי, מבקש אני שהשופט יראה בעיניו את ההוכחות ויקבע האמת עמי אם לא.

השעה שבה אמור היה השליח להגיע כבר חלפה מזמן. כבר הגיעה שעת צהריים והשליח בושש מלבוא. בשלב מסוים פקעה סבלנותו של השופט והוא צעק בקול: אין אני מוכן להמתין כל כך! נותן אני ארכה של עוד שעתיים. אילו יבוא השליח עד אז - מוטב, ואם לא - מכריז אני על הנאשם כזכאי.

למותר לציין שכל שליח לא הגיע, ור' חיים יעקב יצא מבית המשפט עם מסמך רשמי המעיד כי הוא חף מכל פשע.

לימים נפגשו ר' חיים יעקב דייטש ור' יעקב שווארץ בחצר קדשו של רבם הקדוש בראצפערט. הם לא דברו מאומה אודות מה שהיה, לבל יוליך עוף השמים את הקול. זאת בלבד סיפר ר' יעקב שווארץ, שגם לאחר שהשכים הגוי השליח משנתו עדיין היה ראשו סחרחר עליו מחוזק היין שרף אותו שתה. הוא יצא מתנווד מהאכסניה ובכלל לא זכר שהוא הגיע עם חבילה וכי עליו היה לנסוע לברגסס.

על הפסוק (במדבר ל ב): **'וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאִשֵׁי הַמַּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה'** פירש הרה"ק רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א בספרו 'דברי בינה': נראה לפרש 'וידבר משה אל ראשי', היינו, משה דיבר לראשי ישראל, שיהיו 'מטות לבני ישראל', דהיינו שיטו לבני ישראל את כל הטוב, וגם יטלו מהם כוח הדין ח"ו. וכמו שאיתא באמרי קדוש מרן הרה"ק רבי לוי יצחק מבראדישטוב זיע"א: 'ומטה האלוקים ביד' (שמות יז ט), שיש כוח בידי להטות האלוקים היאך שאני רוצה, עכ"ל. וזה שציווה משה רבינו ע"ה להראשים, שיהיו תמיד מטים מבני ישראל את כוח הדין, וגם יטו לבני ישראל את מידת הרחמים, והכל לפי צורך השעה והתחדשות ח"ו ימצאו בתורה האיך להמשיך להם חסדים טובים. וזהו 'זה הדבר אשר צוה ה' לאמור', שהכל תלוי בזה הדבר צוה ה', בזה יש להם כוח הטיה, הן בביטול כוח הדינים והן בהמשכת חסדים, הכל ימצאו בזה הדבר אשר צוה ה'.

כלום לגוי, והמשיך לפטפט איתו בטוב ובנעימים, כשהוא חושב מה עליו לעשות כדי להקדים רפואה למכה.

כשהרכבת עמדה בקליינוורדיין, השעה כבר הייתה מאוחרת, ור' חיים יעקב יחד עם הגוי החליטו שהם יילכו לאותה אכסניה שר' חיים יעקב המליץ עליה: הייתה זו האכסניה בניהולו של ר' יעקב שווארץ, אף הוא מחסידי ראצפערט המובהקים. התיישבו השניים באכסניה ור' חיים יעקב ניגש להזמין שתיה עבור שניהם.

בעמדו ליד הדלפק לחש ר' חיים יעקב את סיפורו לר' יעקב שווארץ ואמר לו: ראה כי רבינו הקדוש מראצפערט פעל עבורי ישועה ממרומים בשעה זו שהורה לי לנסוע ברכבת האחרונה דווקא. הוא זימן אל הרכבת את הגוי שמוליך את הראיות המפלילות אל בית המשפט. עתה ראה נא מה לעשות כיד השם הטובה עליך.

בעל האכסניה, ר' יעקב שווארץ, איש חכם ושנון, לא התבלבל ומזג אל תוך כוסו של הגוי יין שרף עתיק ומשובח במיוחד, חזק פי כמה וכמה משאר יינות השרף. הגוי לגם את הכוס בשקיקה רבה, ועוד בטרם הספיק ללקק את אצבעותיו נפל בשינה עמוקה מאוד. ר' יעקב ניגש בזהירות, לקח את החבילה שהגוי נשא עמו, והשליכה אל תוך האח הבווערת. לא חלפו דקות ספורות והחבילה עלתה בלהב אש השמימה.

בפנים רציניות אמר ר' יעקב שווארץ לר' חיים יעקב: גוי זה לא יקום משנתו עד שעת הצהריים של מחר. את החבילה הוא כבר איבד, והוא עתיד להפסיד גם את הרכבת היוצאת לברגסס. כשהוא יקום, האכסניה תהיה שוקקת אדם, ואנחנו נעזור לו לחפש את החבילה החשובה שכנראה אחד מהאורחים גנב אותה...

בשעה שנקבעה לר' חיים יעקב הוא עמד על דוכן הנאשמים בבית המשפט בברגסס והכחיש מכל וכל את האשמה שהטיח בו התובע הממשלתי. ר' חיים יעקב שמר על קור רוח ואמר כי לא היו דברים מעולם. מעולם הוא לא מכר את סוג העור האסור במכירה, מעולם לא התעסק עם סנדלר זה בסחורה לא חוקית וכמובן שגם לא נתן לו חשבונית.

השופט היה בהלם מתגובתו הנחרצת של הנאשם. מתוך המסמכים שהוגשו לפניו הוא ראה כי הראיות המפלילות הם בדרך אליו וכי שליח מיוחד עושה את דרכו אל בית המשפט. השופט כעס ואמר: יהודי נבזה, וכי לא דיין שעברת על החוק אלא שאתה גם מעז לשקר ולעשות חוקא ואיטלולא מבית המשפט. בעוד דקות ספורות יגיעו הנה "ראיות זהב" שיוכיחו כמאה עדים על העבירה שביצעת: יהיה לנו גם את הסחורה שמכרת וגם את כתב ידך על החשבונית שסיפקת, ולא תוכל להימלט מהעונש החמור הצפוי לך.

למרות כעסו של השופט היה ר' חיים יעקב רגוע מאוד: אדוני השופט, ברור לי במאת האחוזים כי טעות מצערת נפלה כאן ואין לי

ובשעת בוקר מוקדמת לעלות על הרכבת המוליכה לברגסס.

ר' חיים יעקב לא יכול היה להרשות לעצמו להמתין עד בוש בראצפערט ולאחר את הרכבת היוצאת. יודע היה היטב כי אי התייצבות בזמן בבית המשפט פירושו החמרה בעונש, ודמו בראשו רח"ל. היו לו לר' חיים יעקב עוד שעות ספורות, ומשראה כי דרכו אל רבו הקדוש נחסמה, הוא החליט, מחוסר ברירה אחרת, לשבת בבית המדרש הסמוך לביתו של הרבי ולהמתין אולי יחוס עליו הרבי, אולי ירחם וייתן לו להיכנס.

כאילו יושב היה על קוצים היה ר' חיים יעקב בבית המדרש. עם ספר תהלים בידו ודמעות זולגות היה ר' חיים יעקב אומר את המזמורים ומבקש רחמים. מפעם לפעם היה קם ופונה אל ר' הערש מייך, מבקש ממנו להיכנס אל הרבי, ונענה שוב ושוב באותה תשובה שלילית.

השעה כבר התאחרה. הרכבת בראצפערט כבר עמדה לנסוע לקלינוורדיין. ר' חיים יעקב כבר הכין את עצמו לנסיעה, ולפתע מתפרץ המשמש ר' הערש מייך אל בית המדרש בקול צעקה: ר' חיים יעקב, חוש מהר ואל תאחר, הרבי קורא לך בדחיפות רבה! ר' חיים יעקב לא ידע את נפשו, אך התעשת במהירות ורץ אל חדר הרבי. אלא שבטרם עלה בידו לתנות את כל סיפורו באזני הרבי, תפס הרבי את ידו בחום רב ואמר לו: ר' חיים יעקב, לך לשלום ויצליח השם דרכיך! רוץ מהר אל הרכבת האחרונה ואל תאחר אותה בשום אופן!

תחילה עמד ר' חיים יעקב מסומר למקומו. משתאה ומבוהל לנוכח דברי הרבי הסתומים, אך הרבי דחק בו ואמר לו: מהר, מהר, ואל תתמהמה, כי עליך להספיק לעלות על הרכבת האחרונה. דברי הרבי כאילו עוררו אותו והוא נטל את אמתחתו והחל לרוץ לעבר תחנת הרכבת. הוא כבר שמע את צפירת הרכבת המבשרת על יציאתה מהרציף בעוד דקה או שתיים, ובנשימה עצורה הצליח לעלות עליה שניות ספורות בטרם הרכבת סגרה את הדלתות.

טרוף נשימה התיישב ר' חיים יעקב על אחד המושבים, ולאחר זמן קצר פתח בשיחה עם גוי שישב לידו. ר' חיים יעקב התעניין אצלו על מטרת נסיעתו והגוי באדיבות רבה הסביר לו כי הוא עוסק בשליחויות. הנה שלטונות החוק שלחו בידו חבילה כדי שימסור אותה מחר בבית המשפט בברגסס. עליו להיות שם בטרם יחל משפטו של אדם אחד המואשם שעבר על החוק. בשל כך הוא נוסע עתה לקלינוורדיין, בדעתו לשהות באכסניה בשעות הלילה, ומחר עם בוקר הוא מבקש לנסוע לברגסס.

בזוית עינו הציץ ר' חיים יעקב בחבילה אותה נשא הגוי והנה הוא רואה את שמו כתוב עליו. זו רצועת העור הלא חוקית שאותה הוא מכר לסנדלר הרשע. כמובן שהוא לא אמר

פרשת מסעי

הרצונה שהחלפה

אודות ר' חיים יעקב דייטש, מגדולי חסידי של הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זיע"א, כבר סיפרנו בשבוע שעבר ('ספיר ויהלום' פרשת מטות תשפ"ד) על הנס המופלא שאירע עמו בו כשהזדמן לאכסניה אחת עם גוי שליח שנשא עמו את הראיות המפליגות אותו לבית המשפט, ולאחר שהשקו אותו ביין שרף העלימו ממנו את החבילה. זו לא הייתה הפעם היחידה שר' חיים יעקב דייטש זכה לרווח והצלה למעלה מדרך הטבע בכוחו של פועל הישועות הצדיק הקדוש מראצפערט.

השלטונות ההונגריים עסוקים היו לעתים רבות בעניינים של מה בכך, אותם הם ראו כדברים העומדים ברומו של עולם. על זוטי זוטות ועל עבירות מסחר קטנוניות היו הללו משקיעים את מיטב כוחותיהם, וכשהיו סוחרים שנפלו ברשתם ונתפסו עוברים על החוק היו ממצים איתם את הדין ומענישים אותם בחומרה רבה.

אחד מני אותם דברים ששלטונות החוק בהונגריה בחרו לראות בזה עולם ומלואו היה עניין הפקעת שערים, כשדין פרוטה כדין מאה. אילו היו הדברים אמורים בהפקעות שערים במצרכי בסיס - ניחא, אלא שגם על סחורות נדירים שאין יד הכל ממשמשת בהם ומטבעם הם נמכרים ביוקר - היו הללו יורדים לחייהם של האומללים שנתפסו מוכרים סחורות יותר מהמחיר שהרשה החוק הנוקשה.

העונש הרווח על עבירות מסוג זה היה מעצר לתקופה ממושכת במקום מיוחד שהיה קרוי "קישדארף". את זמן שהייה שם היה בית המשפט ההונגרי קובע לפי מידת חומרת העבירה, כשקל לשער את שנאת עשו ליעקב שהביאה את השופטים להחמיר עם היהודים שנתפסו בקלקלתם ולגזור עליהם עונשי מאסר ממושכים מאוד.

זכור, ר' חיים יעקב דייטש היה סוחר עורות מצליח, ובחנותו שהייתה בשוק העירוני היה מציע למכירה מגוון רחב של סוגי עורות, מהם שמשו לכריכות ספרים, מהם שנועדו לריפוד כסאות וספות, מהם שנועדו לארנקים ותיקים משובחים, וכמובן היו את אלה המיוחדים לנעליים ולמגפיים. את העורות היה ר' חיים יעקב מייבא ממקומות שונים, בהונגריה ומחוצה לה, והוא גם לא היה מתנזר מרכישת עורות

בשוק השחור, שם היה ניתן למצוא סחורה שלא ניתן להשיגה במקום אחר.

בפאתי העיר בודאפסט היה מתנהל שוק שחור תוסס ודינאמי. בשוק זה היה ניתן למצוא, בין השאר, גם סוגי עורות שלא היו ניתנים להשגה באופן רגיל. גם עורות כאלה שלא היו אסורים בשיווק מצד החוק, אולם לא היו מצויים מסיבות שונות ומשונות, היו צצים ועולים בשוק השחור, תמורת מחירים מתאימים. ור' חיים יעקב, שהיה מגיע מעת לעת לבודאפסט, יודע היה לזהות את המציאות בשוק ולרכוש אותם לעצמו, כשלאחר מכן היה מוכר אותם בחנותו תמורת ריווח הגון.

הבעיה באותם עורות שנמכרו בשוק השחור, שהחוק לא הכיר בכך שמדובר בעורות נדירים ולא מצויים, ולפי ההוראות היבשות היו עורות אלו צריכים להימכר במחיר מסוים ולא יותר מכך, אפילו לא בתוספת של אגורה שחוקה. אפס כי כבר בשוק השחור נמכרו העורות במחירים יקרים מעל למותר בחוק, ור' חיים יעקב, שגם היה זקוק להרוויח על כך, נאלץ למוכרם במחיר גבוה עוד יותר.

מצד הקונים לא הייתה כל בעיה. הם ביקשו ורצו את העורות האלו. המחסור שלהם בשוק החופשי הפריע להם מאוד, והם היו נכונים לשלם עליהם גם סכומים גבוהים מאוד. ההתנגשות הייתה רק עם השלטונות שהתעקשו שמחירם של עורות נדירים אלו צריך להיות נמוך ולא ריאלי לחלוטין.

ביום מהימים נכנס סנדלר מקומי אל חנותו של ר' חיים יעקב וביקש ממנו רצועת עור, במשקל של חצי ק"ג, מסוג שהיה קשה להשגה עד מאד. ר' חיים יעקב הסביר לסנדלר כי מדובר במוצר שנמכר במחיר יקר, עקב כך שהוא אינו בנמצא. אכן המחיר החוקי של רצועה כזאת הוא עשרה 'פענגיס' [=מטבע הונגרי] לכל ק"ג, מה שאומר כי עליו היה לשלם חמשה 'פענגיס', אולם היות והוא עצמו כבר שילם על כך מחיר יקר יותר, הרי שהמחיר אותו הוא מציע לו הוא כפול: עשרה 'פענגיס' לחצי ק"ג.

הסנדלר המקומי, איש רע מעללים, רכש את העור במחיר היקר ועשה את דרכו הישר אל תחנת המשטרה, שם הגיש תלונה נגד הסוחר היהודי שמפקיע שערים ומוכר את העורות במחיר כפול מהמחיר הרשמי שלו. כהרגלם, בכל הקשור לתלונות על יהודים, היו אנשי החוק זריזים להפליא. תיכף עם קבלת התלונה יצא שליח מיוחד אל ר' חיים יעקב

והודיע לו על התלונה שנפתחה נגדו על ידי סנדלר פלוני, וכי הוא מוזמן לדיון בעניינו שייערך מחר בבית המשפט בעיר ברגסס.

תחילה הוכה ר' חיים יעקב בהלם של ממש. סנדלר זה היה לקוח קבוע שלו, ובחנותו היה רכש את סוגי העורות השונים אותם היה צריך עבור הנעליים שייצר. מעולם לא היה דין ודברים ביניהם, והנה, בגידה שכזאת: הלשנה מכוערת ובזויה. עד מהרה התעשת ר' חיים יעקב והבין כי ההלכה בידוע שעשו שונא ליעקב היא חזקה יותר מכל דבר אחר, וגם גוי שמשים את עצמו ידיד סופו שיתגלה כמי שאינו מהסס לנעוץ סכין בגב. עתה, הבין ר' חיים יעקב, אין זמן למחשבות על העבר, יש לנסוע אל הרבי בדחיפות ולבקש את ברכתו.

עם הגיעו לראצפערט שומע ר' חיים יעקב כי הרבי הקדוש ישן עתה וכי אי אפשר, כמובן, להפריע את מנוחתו. ר' חיים יעקב לא ידע את נפשו, שכן עליו לנסוע מרחק רב מראצפערט לברגסס, לקחת את הרכבת לקליינוורדיין ומשם לברגסס. אך בלית ברירה נאלץ ר' חיים יעקב להמתין, עד השעה אחת עשרה בלילה, בה הודיע לו המשמש הנודע ר' הערש מייך דים, כי דלת הרבי נפתחה לקבלת קהל, וכי הוא הראשון שייכנס אל הקודש פנימה.

הרה"ק רבי שלום אליעזר קיבל בשמחה את פניו של חסידו הנאמן והקשיב לדבריו במתינות. ר' חיים יעקב תינה את צערו על ההלשנה הבזויה ועל המשפט החמור שעתידי לו להיערך לו למחרת. עם סיום הדברים, הביט בו הרבי ואמר בניחותא: "דער גוטער באשפער" [-הבורא הטוב] יעזור לך להצליח ולהינצל מצרה זו! ר' חיים יעקב הושיט את ידו לרבי לברכת פרידה מתוך אמונת צדיקים מוחלטת, והרבי מהנהן לו בראשו כמי שאומר כי קרובה ישועתו לבוא וצדקתו להגלות.

את הרכבת היוצאת לקליינוורדיין כבר לא הספיק ר' חיים יעקב באותו לילה. הוא נותר ללון בראצפערט, ולמחרת, בשעת בוקר מוקדמת הוא עלה על הרכבת שנסעה לקליינוורדיין, משם עלה על הרכבת שהגיעה לברגסס. לאחר שר' חיים יעקב התפלל ועשה את סידוריו הבסיסיים, ועדיין נותר זמן רב עד לפתיחת הדיון בבית המשפט, שנקבע לשעת צהריים מאוחרת, החליט לצאת לשוטט מעט בעיר.

להפתעתו המרובה, תיכף עם צאתו לרחוב, פוגש ר' חיים יעקב את בעל דבביה, הסנדלר הרשע שקנה ממנו את העור והלשין אותו למשטרה. ר' חיים יעקב לא איבד את עשתנותו

מק"ג שלם...

השופט כעס מאוד על התובע ועל הסנדלר ואמר בנחרצות: הנה לפנינו סוחר למופת, לא זו בלבד שהוא אינו מפקיע שערים אלא שבנדיבות לבו הוסיף מעט על המידה ולמרות שמדובר בעור שקשה להשגה הוא מוכר זאת במחיר שקובע החוק. סוחר כזה ראוי לאות הצטיינות ולא לתביעה מכווערת כזאת.

קובע אני בזאת, סיים השופט ואמר, כי יהודי זה יוצא זכאי בדינו ועל השלטונות להתנצל בפניו ואף לשקול לתת לו תעודת הוקרה, ואילו על הסנדלר שביקש להטעות את מערכת המשפט גוזר אני עליו שנת מעצר ב'קישדארף', בדיוק כאותו עונש שהוא ביקש להטיל על היהודי החף מפשע, וכאשר זמם לעשות כן ייעשה לו.

על הפסוק הפותח את פרשת השבוע (במדבר לג א): **'אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן'**, מפרש הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורה זיע"א, כי בכוחם של צדיקי הדור, 'ביד משה ואהרן', להוציא את כל אחד ואחד מבני ישראל מכל המיזרים והדאגות שיש לו, ובני ישראל זוכים לזה בכוח אמונתם בצדיק.

אמנם יש לדעת את היסוד הגדול בכללות ענין שפע הברכות מאת הצדיק, כפי אשר הודיענו הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א, הנלמד מהפסוק (שם פסוק ב): **'ויכתב משה את מוצאייהם למסעייהם על פי ה' ואלה מסעייהם למוצאייהם'**, ואלו דבריו בספרו 'מאמר מרדכי': הנה הכתוב בא לרמז כאן על הנוסעים ומכתתים רגליהם לצדיקי הדור, שהם בחינת 'משה', שצריך להיות עיקר הכוונה לזכותם בתשובה שלימה וללמוד להם דעת, להבין דרכי העבודה, גם מזה אל יניח ידו מלהשפיע להם שפע ברכה בבני חיי ומזוני רויחא. לא כן אם כוונת הנוסעים רק עבור פרנסת גופם, אזי מתישים כח השפעות הצדיק.

וזהו שאמר הכתוב 'אלה מסעי בני ישראל', פירוש, הנסיעה שנוסעים בני ישראל לצדיקי הדור, צריך להיות הכוונה 'אשר יצאו מארץ מצרים' שיזכו לצאת מהקליפות ולדבק בקדושה. 'ויכתוב משה את מוצאייהם למסעייהם', פירוש, ש'משה' מרומז על צדיק הדור שמשפיע להם גם את 'מוצאייהם' היינו הצטרותם שפע ברכה 'למסעייהם' לזה שמשפיע להם חכמה ודעת עיקר מסעייהם.

ובא הכתוב בתוכחה: 'ואלה מסעייהם למוצאייהם', פירוש, על הנוסעים רק לכוונת מוצאייהם, היינו הצטרותם, כי אז מתישים כח ההשפעה ח"ו ועיקר הכוונה צריך להיות ללמדם דעת בתורה ועבודה.

ידיים וסיכמו להיפגש בעוד זמן מה בבית המשפט.

ר' חיים יעקב ידע כי העלמת הראיה המפלילה לא תעזור לו. הוא אינו יכול לשלוף את רצועת העור ולהעלם עמה, שכן הסנדלר יבחין מיד שרצועת העור נעלמה מאמתחתו והוא יאשים אותו בגניבת הראיה המפלילה ובשיבוש הליכי המשפט. מצב כזה היה מסוכן שבעתיים, והעונש גם הוא היה חמור פי כמה בהתאם. ולכן, הבין ר' חיים יעקב כי עליו לעשות תכסיס מחוכם ומפולפל בהרבה ולהחליף את רצועת העור שהייתה בידיו של הסנדלר הגוי.

בשעה הנקובה מצא ר' חיים יעקב את עצמו עומד ליד דוכן הנאשמים. מולו, בדוכן העדים, עמד הסנדלר ובידו האמתחת עם הראיה המפלילה. תחילה פתח התובע האזורי והקריא כתב שיטנה נגד ר' חיים יעקב שבבעלותו חנות עורות והוא עובר על החוק בכך שהוא מפקיע שערים ומוכר את הסחורה במחירים יקרים יותר.

עם תום נאומו, הזמין התובע את הסנדלר לומר את עדותו. הסנדלר לא האריך בדיבור, הציג את רצועת העור שקנה אצל ר' חיים יעקב ואמר כי הוא רכש רצועה זו שמחירה חמשה פעננים במחיר כפול של עשרה פעננים.

שקט השתרר באולם הגדול, כשהשופט פנה בפנים זועפות לר' חיים יעקב ושאלו: האם אתה מודה באשמה זו שמכרת את רצועת עור זו בעשרה פעננים? --- ר' חיים יעקב, בקול צלול ובוטח, נענה לשופט: אכן אני מודה שמכרתי לו את רצועת העור בעשרה פעננים, אך אני כופר מכל וכל באשמה. אין כאן כל עבירה על החוק ואין כאן שום הפקעת שערים! התובע החל לצעוק: הנאשם מבזה את החוק כשהוא טוען שבמעשיו אין עבירה על החוק. הוא מנסה להכשיר את מעשיו המכוערים, אולם אסור שבית המשפט יסכים לכך! ---

השופט הכה בפטישו על השולחן והס הושלך שוב באולם: האם תואיל להסביר את דבריך, שאל השופט, הרי החוק הוא נגד דבריך. ור' חיים יעקב עומד על שלו: החוק קובע כי מחיר עור כזה הוא עשרה פעננים לק"ג, זה בדיוק המחיר שאני לקחתי ממנו. יבקש השופט לשקול את רצועת העור שהסנדלר הביא הנה וכך יראו כולם כי עלילת שקר נטווחת עלי: הרצועה היא במשקל של ק"ג וגביתי ממנו מחיר הגון ונכון. דומני, המשיך ר' חיים יעקב ואמר, שהרצועה אפילו שוקלת מעט יותר, כך שהוא גם קיבל את הרצועה בהנחה, והנה הוא מחזיר לי רעה תחת טובה בעלילת שקר כאילו זה חצי ק"ג.

המאזניים הובאו חיש מהר, לפני התובע והסנדלר חפו: אכן רצועת העור שקלה יותר

וניגש לשוחח עימו. תחלה הגוי לא האמין למראה עיניו. משוכנע היה שהיהודי הפך לשונא מובהק שלו והוא מחפש לנקום בו על הלשנתו, והנה הוא פונה לשוחח עמו כמו בימי קדם, כשהם עוד היו ידידים ותיקים.

בדיוק כפי שר' חיים יעקב שיער לעצמו התברר לו במהירות כי הגוי הגיע לברגסס מכיון שהוא עומד לשמש כעד התביעה המרכזי נגדו במשפט. הוא זה שעתיד להעיד ולספר בפני השופט על הפקעת השערים. הצצה קטנה אל האמתחת שהגוי נשא עימו הראתה לר' חיים יעקב כי אכן הגוי נושא עימו את אותה פיסת עור שקנה אצלו, וזו תהיה הראיה המפלילה נגדו.

בידידות מעושה פתח ר' חיים יעקב את הנושא באזני הסנדלר ותהה באזניו: וכי כך עושים לחברים נאמנים?! וכי כך היא דרכם של אוהבים משכבר הימים? הלא אנכי נאמן לך שנים ארוכות ותמיד מכרתי לך עורות טובים ומשובחים במחירים הוגנים, והנה עתה הפכת את עורך ונהיית לי לאויב. על מה ולמה!?

הסנדלר ניסה לגמגם כי הוא בא בשליחות הצדק והיושר, וכי אין לו עליו ולא כלום אלא זו בלבד שאת העוברים על החוק ומפקיעים את השערים - חייבים להעמיד במשפט. ועוד הוסיף דברי הבל כהנה וכהנה.

ככל שהתמשכה השיחה השתכנע הסנדלר כי ר' חיים יעקב אינו נוטר לו איבה על הלשנתו, ואדרבה, ידיד הוא לו כמימים ימימה. השניים הלכו יחד וטיילו עד שהגיעו אל כיכר השוק המרכזית. בשלב מסוים הציע הסנדלר לר' חיים יעקב להיכנס לפוש מעט באחד מבתי המרזח המקומיים, שם ניתן לשתות בירה זולה במחיר נוח. ר' חיים יעקב קפץ על ההזדמנות והזמין על חשבונו ספל בירה ענק ונתן אותו לסנדלר, תוך כדי שהוא אומר לו שעליו ללכת לכמה דקות, ותיכף הוא שב.

באותם רגעים רץ ר' חיים יעקב אל חנות עורות מקומית ורכש במהירות רצועת עור, בדיוק מאותו סוג שהסנדלר רכש אצלו, אלא שהוא קנה רצועה במשקל של קצת יותר מק"ג שלם, בעוד שהסנדלר קנה רק חצי ק"ג.

כשר' חיים יעקב חזר אל בית המרזח הוא כבר מצא את הספל ריק לחלוטין. הוא שלח את הסנדלר לקנות עוד ספל בירה, ובאותן שניות שהסנדלר היה אצל הדלפק ומזגו לו את הבירה מתוך החבית, התכופר ר' חיים יעקב במהירות, שלף את רצועת העור שהסנדלר הביא עמו והכניס את רצועת העור שקנה זה עתה.

הסנדלר חזר שמח וטוב לב עם כוס הבירה הנוספת ור' חיים יעקב כבר מצא סיבה כלשהיא לקום ולעזוב את בית המרזח. השניים לחצו

מילין יקדין וחדושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
דבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאֹרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

קרבת ה' מיוחדת בימים אלו

בין המצרים הפרטי

יש לנו עוד לדעת כי לכל אחד ישנם הרבה סוגי מצבים שנמצא בהם, שעונים הם להגדרת 'בין המצרים', יש ומרגיש האדם לחוץ מכל הצדדים עד שאין דרך לפנות ימין ושמאל, בין המצרים כפשוטו. אם זה בלימוד התורה או תפילה, כן מרגיש זאת במידה קשה או תאוה שמייחל הוא לשברה, ועוד ועוד לכל איש ומיצריו.

אך זאת ישים אל לבו, כי עתה בימים קדושים אלו הרי הקב"ה קרוב אלינו לשמוע שוועתנו, ובפרט הרוצה להמליך עלינו ועל איבריו את הבורא, הקב"ה קרוב אלינו לעזור ולסייעו יותר מכל השנה. ועל כן החכם ישנס מתניו לנצל ימים אלו כראוי ולבוא להתקרבות עצומה לבורא העולם.

מימים אלו ניתן הכח לכל השנה

עוד זאת דרשו בגדולת הימים, שלא די גדלותם בעצמם אלא נותנים הם כח לכל השנה כולה, וכאשר דיבר בקדשו הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפסא ע"ה (ד"ה למה), כי לא דבר ריק הוא שקוראים פרשת פינחס בימים אלו, אך בכוונה מכוונת עשו זאת חכמינו ז"ל ברוח קדשם. ויש לומר שאלו הכ"א ימים שבין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב הם המקור והשורש לכל מועדי השנה שגם הם בכללם כ"א יום. שבת, ראש חודש, שבעת ימי הפסח, חג השבועות, שני ימי ראש השנה, יום הכיפורים, שמונת ימי חג הסוכות, הרי הם כ"א. ועשרים ואחד ימי בין המצרים כנגדם, ומהם השורש והכח לימי המועדים.

ובזה יתכן לבאר את המקובל מהחזוהי מלובלין ע"ה (הובאו הדברים בשער יששכר מאמר ימי המצרים אות יא), שג' שבתות בין המצרים כנגד ג' הרגלים. שכח ימים אלו משפיע כח וקדושה לשלוש הרגלים.

ביאר זאת המגיד ממעזריטש ע"ה, משל למה הדבר דומה לאדם הרוצה לפגוש את השר הנעלה, דרכו נחלקת ושונה בהתאם למקום הימצאו של השר. אם נמצא השר בביתו, או אז אימתו מוטלת על כולם, ולא כל איש ואיש יכול לבוא פנימה מחמת השומרים הסובבים אותו, ואף אם יעלה בידו, צריך הוא להביא מנחה גדולה כמעלתו של השר.

אך לא כן כאשר השר אינו בארמונו ועובר הוא בשווקים וברחובות חוץ לפלטרין שלו, אז הוא קרוב לכל קוראיו ויאזין שועת כל הקוראים בשמו. וכך הוא הנמשל, כי בזמן הזה נאמר על השכינה הקדושה (משלי כז ח) 'כי כצפור נודדת מקנה' וגו', לכן הרשות נתונה לכל אדם להתקרב אל מלכו של עולם והוא עונה אליהם, וגם תשורה מועטת נחשבת בעיניו ומקבלה בסבר פנים יפות.

כָּל רִדְפֵיהָ הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמְצָרִים (איכה א, ג). דרשו חז"ל (איכ"ר א כט) אלו הם כ"א הימים שבין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב, שמחמת הדחק והצער שהיה בהם נקראים 'בין המצרים'.

בתורת החסידות רמזו על האור המסתתר בכל מקום, וכאשר ההסתר גדול יותר, אות הוא כי הקדושה הנמצאת שם רבה יותר. וכן הוא הדבר בימים אלו כדרשתו של המגיד מקוזניץ ע"ה בשמו של המגיד ממעזריטש ע"ה שדרש (עבודת ישראל מסעי ד"ה אלה, אבות פ"ב מי"ד), כי ימים אלו מסוגלים מאוד להתקרבות לה', וביאר זאת בכתוב 'כל רודפיה', היינו כל הרודף י-ה, שרודף להמליך את הקב"ה במעשיו דיבוריו ומחשבותיו, כדרך שנאמר (הושע ו ג) 'ונדעה נרדפה לדעת את ה' -השיגוה בין המצרים', יכולים הם להשיג זאת בימים אלו.

מִילְתָא דְפְלִיאָה

מ"ב המסעות בכל יהודי במשך חייו

אֱלֹהִים מְסַעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וְגו' עַל פִּי ה' (לג א-ב).

ידועים דברי אור שבעת הימים מרנא בעל שם טוב ע"ה כי מ"ב המסעות שעברו ישראל נמצאים בכל אחד מיום היוולדו עד שובו לארץ החיים העליונה. ובכל אלו עליו לדעת כי רק 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו' וכל העובר עליו הוא בהשגחה פרטית מאיתו יתברך שמו הטוב ומטיב לכל.

ולכך נכתב בתורה סדר המסעות בפרוטרוט וכלשון בעל דגל מחנה אפרים (ד"ה ויכתוב) משם זקיננו הבעש"ט ע"ה: ובוודאי נכתבו המסעות בתורה להורות הדרך הישר לאיש הישראלי לידע הדרך אשר ילך בו כל ימי חייו ליסע ממסע למסע, וידוע שכל המסעות הם בחינת קדושים וטהורים וכו' ואם היו נוסעים ובאים למסעות הנ"ל ולא ישנו אותם במעשיהם, בוודאי היה מאיר להם כל מסע ומסע באור הגנוז בתוכם, ודי בזה למבין. עכל"ק.

ברזא דאז"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

לאחר שנחרב בית המקדש חסרים שתי כנפיים למלאכים שבפמליא של מעלה

'לעולם ועד'. את דבריו חידש האוהב ישראל בהקשר למה שמצא כתוב במדרש פליאה בזה הלשון: 'הלא אחיך רועים בשכם, הדא הוא דכתיב לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדושתך נקדיש ושבחך אלקינו מפינו לא ימוש לעולם ועד'. וביאורו עפ"י דברי חז"ל (עי' ב"ב עה:): 'עתידין צדיקים שיקראו קדוש' ומקשה הגמ' אם לכל הצדיקים יקראו קדוש איך יהיה שמו של הקב"ה לעתיד לבא, ומתרצת שהקב"ה יקרא 'קדוש לעולם ועד' [בגמרא שלפנינו לא הובא הקושיא והתירוץ שהביא האוהב ישראל וכנראה גירסא אחרת היתה לו, ובדברי יואל (קדושים) כתב בזה"ל: הגם שלא נמצא קושיא ותירוץ זה בגמ' מסתמא עיניו ראו כן באיזה מדרש או גירסא כזו היתה לו].

מעתה יתפרש המדרש פליאה על נכון, והוא מרומז בפסוק הנ"ל אותו אמר יעקב ליוסף בלכתו לאחיו אשר משם החלה הגלות 'הלא אחיך רועים בשכם', והוא רמז על כל בני אחי יוסף שיהיו בגלות לאחר שיחרב בית המקדש אז יחסרו שתי כנפיים מהשש שהם אותם שכנגד התיבות 'לעולם ועד' וממילא התיבות הנשארות הם 'ברוך שם כבוד מלכותו' שהם ר"ת 'בשכ"ם', ואמר המדרש שזהו הנאמר 'לדור ודור נגיד גדלך' - היינו בעולם הזה, אך 'לנצח נצחים קדושתך נקדיש' - לעתיד לבא נקרא 'קדוש' כפי שכעת הוא שמך יתברך, והוקשה למדרש קושיית הגמ' א"כ איך יקרא הקב"ה לעתיד לבא ותירץ שזהו הסיוס 'ושבחך אלקינו מפינו לא ימוש לעולם ועד' - היינו שלעתיד יקרא הקב"ה בשם 'קדוש לעולם ועד' כיון שאז ישוּבו שתי הכנפיים החסרות שהם כנגד שתי התיבות 'לעולם ועד' למקומן.

האריז"ל בפיוט 'בני היכלא' לסעודה שלישית 'צבו לחדא בהאי ועדא בגו עירין וכל גדפיך', שמבקשין בזה על בנין ביהמ"ק שיבנה במהרה אז ישוּבו 'כל גדפיך' - כל כנפי החיות שנתמעטו בחורבן הבית].

עפ"י זה נראה לבאר את הפסוק 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד' (צפניה ג ט), 'שכ"ם הוא ר"ת שם כבוד מלכותו' כיון שלעתיד לבא כבוד מלכות השי"ת הנעלמת בחשיכת הגלות יתגלה לעיני כל העמים כאשר ישוּבו הכנפיים החסרים שהם כנגד התיבות 'כבוד מלכותו'. [הפסוק בצפניה (ג ח) הוא 'לְכֹן חֲפוּ לִי נְאֻם ה' לְיוֹם קוֹמִי לְעֵד פִּי מִשְׁפָּטִי לְאַסֹּף גוֹיִם לְקַבְּצֵי מַמְלֻכוֹת לְשַׁפֵּךְ עַל־יָהֵם זַעֲמֵי כָל חֲרוֹן אַפֵּי כִּי בְּאֵשׁ קִנְאַתְךָ תִּתְאַכֵּל כָּל הָאָרֶץ' המדבר על הצפיה לגאולה, ובבאר משה (אזורוב - יחי) כתב דבר פלא שפסוק זה הוא היחיד מכל פסוקי התנ"ך בו כתובים כל כ"ב אותיות התורה יחד עם אותיות מנצפ"ך ובא לרמז שהצפיה לישועה לשם התגלות מלכותו יתברך היא עיקרה ותכליתה של התורה כולה].

ובדרך דרוש 'גלה כבוד מלכותך' הוא בגימ' 'שופר', רמז על היום ההוא לעתיד לבוא בו יתקע בשופר גדול אז יופיע ויתגלה כבוד מלכותו עלינו וראו כל בשר בכבודו יתברך.

קביעה זו של הגדרת הכנפיים החסרים לא מוסכם הוא על כולם, האוהב ישראל (וישב) חולק על רבו רבי אלימלך מליז'ענסק וסבירא ליה שהכנפיים שחסרו בחורבן הבית הם דוקא אלו שכנגד התיבות 'לעולם ועד'. בדרך זו ביאר האוהב ישראל את הנאמר בתפילה בברכת קדושה ע"י השליח ציבור 'לדור ודור נגיד גדלך וכו' ושבחך אלקינו מפינו לא ימוש לעולם ועד', שמבקשים אנו שיתגדל שמו יתברך בשלימות אף בתיבות

אֲבִינוּ מִלְפָּנָיו. גְּלָה כְבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה. וְהוֹפֵעַ וְהַנְּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָל חַי. וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם. וּנְפֻצוֹתֵינוּ כְּנֶס מִיִּרְכַּתִּי אֶרֶץ. וְהִבְיָאנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרָנָה. וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם. (תפילת מוסף).

בתפילת מוסף ביו"ט אנו מבקשים 'אבינו מלכנו גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והנשא עלינו לעיני כל חי, ויש להבין מדוע תיקנו לומר בדוקא הלשון 'גלה כבוד מלכותך' ולא כל נוסח אחר.

בגמ' חגיגה (יג, ב) מדובר על מספר הכנפיים של המלאכים הקרויים 'שרפים' העומדים מעל כסא הכבוד, והקשתה הגמרא: 'כתוב אחד (ישעיהו ו, ב) אומר ישש כנפים יש כנפים לאחד, וכתוב אחד (יחזקאל א, ו) אומר וארבעה פנים לאחת וארבע כנפים לאחת להם, לא קשיא כאן בזמן שביהמ"ק קיים כאן בזמן שאין ביהמ"ק קיים כביכול שנתמעטו כנפי החיות, הי מינייהו אימעיט אמר ר"ח אמר רב אותן שאומרות שירה בהן וכו' ורבנן אמרי אותן שמכסות בהן רגליהם וכו'". מדברי הגמרא אנו רואים שלאחר שנחרב בית המקדש חסרים שתי כנפיים למלאכים שבפמליא של מעלה.

אמרו על כך המקובלים ומקורו בזוה"ק (עי' תיקו"ז יג ובח"ג רפב.). ששש הכנפיים הם כנגד שש תיבות של 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', ובזמן שנחרב הבית חסרו שתי הכנפיים שהם כנגד התיבות 'כבוד מלכותך', היות ובגלות מלכות השי"ת נסתרת מעיני כל חי. לפי זה אמר הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זלה"ה מובן מדוע אנו מבקשים בתפילת המועדים 'גלה כבוד מלכותך' שמייחלים אנו שיבנה בית המקדש במהרה ויתגלו שתי הכנפיים החסרים וישוּבו כבודו כבראשונה. [בדברי תורה (מונקאטש - מהדו"ב) ביאר עפ"י את שתיקן

הקבלה בדיבור פיו - מועילה לשמור ההתלהבות

קבלה טובה משפיעה על האדם אור המקיף

וכבר נודע מה שכתב רבי חיים מוואלוז'ין ע"ה בספרו **נפש החיים** (שער א פ"ו הג"ה ב) שבשעה שאדם מישראל מקבל על עצמו לקיים מצוה הרי הוא מעורר רושם בעולמות העליונים, כמו שאמרו חז"ל (יומא לט.) המקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה, וככל שמרבה להמשיך קדושה עליונה על ידי כך הוא דבק בה' יתברך בעודו חי בעולם הזה, ואותו האור מקיף אותו ומקדש אותו ומסייע בידיו לקיים את המצוה ולהוציאה אל הפועל, ואחרי שזוכה להשלים את המצוה מתחזק אותו האור להקיף אותו כאילו הוא שרוי בעליונים, ומתוך כך מתעורר בו רצון להוסיף ולקיים עוד מצוות ולהתגבר על היצר הרע.

יש לשמור הפה מדיבורים אסורים כדי שיהיה כח בדיבור לשמור ההתלהבות

אבל כדי שאכן תתן הקבלה בפיו כח לקיום המצוה, יש לשמור את פיו בקדושה כדי שיהיה כוח בדיבורו לסייע בידו, וכפי מה שישמור פיו בקדושה ולא יחל דברו' כך יזכה 'ככל היוצא מפיו יעשה', ותועיל לו הקבלה והתפילה בפיו שיתקיים כן, ואפילו אם ירד מההתעוררות הראשונה שהיתה לו בשעת הקבלה, מכל מקום תסייע לו הקבלה לקיים אותה 'ככל היוצא מפיו', וכלשון קדשו של **השפת אמת** (מטות תרל"ד ד"ה לא יחל, תרל"ט ד"ה במדרש): וזהו 'ככל היוצא מפיו', ולא כתוב 'כל היוצא מפיו', אפילו שכבר ירד מהתעוררות הראשונה שהיתה לו, כי באמת המעשה רחוק מאוד מהרצון והקבלה, רק שעל ידי הקבלה יכולים לדמות המעשה אל הקבלה. והנה חז"ל דרשו (ר"ה ו.) 'ועשית' אזהרה לבית דין שיעשוך. והפירוש הוא שעל ידי שקיבל על עצמו קבלה טובה אזי זוכה שמן השמים יסייעו בידו לכפות את יצרו שלא ימנע ממנו לקיים קבלתו. וזהו שאנו מקבלים על עצמנו שתי פעמים בכל יום עול מלכות שמים, ומן השמים מסייעים בידינו להוציא קבלתנו אל הפועל.

המחשבה כשמוציאה בפיו, שכן מחשבה שהאדם מוציאה בפיו יש לה יתרון כוח על פני מחשבה שאינה אלא בהרהור הלב.

והנה בגמרא אמרו (קידושין מט:): שהמקדש את האשה על מנת שהוא צדיק חוששים לקידושיו שמא הרהר תשובה בליבו, וצריך להבין מדוע לא חוששים כך בכל פסולי עדות שמא הרהרו תשובה בליבם, ופירש **בלחם משנה** (אישות פ"ח ה"ה) שהמקדש אשה הרי אמר בפירוש שהוא צדיק גמור, ולכן יש לחשוש ביותר שמא הרהר תשובה בליבו, אבל פסולי עדות שלא אמרו מאומה אין לנו לחשוש שמא עשו תשובה. ויש להוסיף ביאור בדבריו שמחשבה שמוציאה האדם בשפתו יש לה תוספת כוח על פני מחשבה גרידא, וכיון שאמר בפיו שהוא צדיק לכן יש יותר תוקף למחשבתו וחוששים לקידושיו, ובזה יובן שפיר לשון הכתוב 'בפיך' ובלבבך לעשותו', הקדים את הפה לפני הלב, כי מאחר שדיבר והוציא בפיו שהוא צדיק לכן יש לחשוש ביותר למחשבתו ולהרהור ליבו, אבל בלי הקדמת דיבור פיו אין לחשוש למה שהוא מהרהר בליבו.

הקבלה בפה מסייעת לקיים הדבר למעשה

וכל קבלה טובה ורצון טוב של האדם יש תועלת מרובה אם מוציא הדבר בפיו, כי פה האדם מקודש בקדושת כלי שרת, ומשום כך הקדימו הכתוב לפני 'ובלבבך', ועל ידי שמקבל על עצמו בדיבור ואמירה מקבל תוספת כוח לעמוד בקבלתו הטובה, וכמו שנרמז כאן בפסוק 'בפיך ובלבבך לעשותו', על ידי הקדמת הדיבור והמחשבה 'בפיך ובלבבך' זוכה להוציא הדברים אל הפועל 'לעשותו', כי מן המחשבה והדיבור נבראים מלאכים טובים המסייעים בידו להשלים מחשבתו ולהוציאה אל הפועל.

לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה (ל, ג).

על כל אדם מוטל לעשות פעולות כדי לשמר עד כמה שניתן את ההתלהבות הראשונה שלא יבוא לבחינת 'מצות אנשים מלומדה' (ישעיה כט ג), שעל כך מתאונן הנביא 'יען כי ניגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה'. ועל כך בא ציווי התורה (דברים כג כד) 'מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת', ופירש **התפארת שלמה** (לשבועות ד"ה זכור) שמדרך העולם בשעת הנדר האדם נודר בחשק נמרץ ואחר כך מתקרר החשק, ולזה מעורר הכתוב 'ועשית כאשר נדרת', באותה ההתלהבות שהיתה בך בשעת הנדר, 'מוצא שפתיך תשמור' להעלות בזכרוןך בשעת העשייה את החשק והרצון שהיו לך בשעת הנדר. שעל ידי שהאדם מקבל על עצמו בלב שלם לעבוד את ה' יתברך, הקבלה עצמה נותנת בו את הכוח להוציאה אל הפועל ולקיים מה שקיבל על עצמו, כמו שכתב **בשפת אמת** (כי תצא תרל"ח ד"ה מוצא) על הכתוב 'מוצא שפתיך תשמור' שעל ידי כן 'ועשית כאשר נדרת', כי קבלת האדם עושה רושם לסייע בידו.

תוקף המחשבה כשמוציא אותה בדיבור

הכתוב אומר (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', ונרמזו בפסוק זה שלושת חלקי העבודה, מחשבה דיבור ומעשה, והם הכוללים את כל עבודת ה' מתחילה ועד סוף. וראשי תיבות של 'בפיך ובלבבך לעשותו' הם 'בול', וכן ראש ואמצע וסיום התורה גם כן האותיות 'בול', כי התורה פותחת באות ב"ת של 'בראשית', ואמצע התורה באות ו"ו של 'גחון' (ויקרא יא מב), וסיום התורה באות ל"ו של 'למ"ד של 'ישראל'. כי באותיות אלו נרמז יסוד כל התורה 'בפיך ובלבבך לעשותו' דהיינו 'דיבור מחשבה ומעשה'. אמנם צריך להבין מפני מה הקדים הכתוב את הפה לפני הלב, והרי הדרך היא שמחשבת הלב קודמת לדיבור הפה. אלא לפיכך הקדים הפה קודם ללב להדגיש כי עיקר מעלת

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

בני יששכר
 שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 חסד לאברהם

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 מגורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך
 You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com